

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку

Закон введено в дію з дня опублікування - 21 березня 1995 року

(згідно з Постановою Верховної Ради України

від 8 лютого 1995 року N 40/95-ВР)

Із змінами і доповненнями, внесеними

Законами України

від 19 листопада 1996 року N 526/96-ВР,

від 3 грудня 1997 року N 684/97-ВР,

від 30 червня 1999 року N 783-XIV,

від 11 січня 2000 року N 1370-XIV,

від 20 квітня 2000 року N 1673-III,

від 15 травня 2003 року N 747-IV,

від 22 травня 2003 року N 887-IV,

від 10 липня 2003 року N 1096-IV,

від 3 лютого 2004 року N 1417-IV,

від 24 червня 2004 року N 1868-IV,

від 1 липня 2004 року N 1971-IV,

від 2 червня 2005 року N 2637-IV,

від 5 жовтня 2006 року N 232-V,

від 17 вересня 2008 року N 515-VI,

від 17 вересня 2008 року N 516-VI,

від 21 травня 2009 року N 1393-VI,

від 25 червня 2009 року N 1566-VI,

від 17 листопада 2009 року N 1565-VI,

від 17 листопада 2009 року N 1718-VI,

від 29 червня 2010 року N 2367-VI,

від 7 жовтня 2010 року N 2592-VI,

від 23 грудня 2010 року N 2883-VI,

від 17 лютого 2011 року N 3038-VI,

від 20 грудня 2011 року N 4175-VI,

від 17 травня 2012 року N 4716-VI,

від 17 травня 2012 року N 4717-VI,

від 16 жовтня 2012 року N 5460-VI,

від 4 липня 2013 року N 406-VII

Окремі положення цього Закону визнано

такими, що не відповідають [Конституції України](#) (є неконституційними)

(згідно з Рішенням Конституційного Суду України

від 20 травня 2010 року N 14-рп/2010)

(У тексті Закону слова "місцеві органи державної влади і самоврядування" та слова "місцеві органи державної влади та самоврядування" в усіх відмінках замінено словами "місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування" у відповідному відмінку згідно із Законом України від 16 жовтня 2012 року N 5460-VI)

Цей Закон є основоположним у ядерному законодавстві України. Він встановлює пріоритет безпеки людини та навколишнього природного середовища, права і обов'язки громадян у сфері використання ядерної енергії,

регулює діяльність, пов'язану з використанням ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання, встановлює також правові основи міжнародних зобов'язань України щодо використання ядерної енергії.

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни та визначення

У цьому Законі наведені нижче терміни та визначення вживаються у такому значенні:

використання ядерної енергії - це сукупність видів діяльності, пов'язаних з використанням ядерних технологій, ядерних матеріалів, джерел іонізуючого випромінювання у науці, виробництві, медицині та інших галузях, а також видобуванням уранових руд та поведженням з радіоактивними відходами;

вихідний матеріал - уран, який містить ізотопи у тому співвідношенні, в якому вони є у природному урані; уран, збіднений на ізотопи 235; торій; будь-яка із зазначених речовин у формі металу, сплаву, хімічної сполуки або концентрату; будь-який інший матеріал, що містить одну або декілька із зазначених речовин у концентрації, встановленій нормами, правилами та стандартами з безпеки;

джерело іонізуючого випромінювання - фізичний об'єкт, крім ядерних установок, що містить радіоактивну речовину, або технічний пристрій, який створює або за певних умов може створювати іонізуюче випромінювання;

забезпечення якості - комплекс заходів, що плануються та систематично реалізуються з метою досягнення впевненості в тому, що здійснювані види діяльності відповідають нормам, правилам та стандартам з безпеки;

закриття - завершення всіх операцій у визначений час після розміщення радіоактивних відходів у сховищі для захоронення, яке включає остаточні інженерно-технічні або інші роботи, необхідні для приведення сховища до стану, безпечного протягом тривалого часу;

(частину першу статті 1 доповнено абзацом шостим згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III, у зв'язку з цим абзаци шостий - двадцятий вважати відповідно абзацами сьомим - двадцять першим)

захоронення радіоактивних відходів - розміщення радіоактивних відходів в об'єкті, призначеному для поведження з радіоактивними відходами, без наміру їх подальшого використання;

об'єкт, призначений для поведження з радіоактивними відходами, - споруда, приміщення або обладнання, призначені для оперування, обробки, в тому числі попередньої, кондиціонування, перевезення, зберігання чи захоронення радіоактивних відходів, а також ядерна установка в процесі зняття з експлуатації після визнання її установкою для поведження з радіоактивними відходами;

(абзац восьмий частини першої статті 1 в редакції Закону України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

перевезення - діяльність, пов'язана з підготовкою, завантаженням, відправленням, транспортуванням, включаючи транзитне зберігання, розвантаження і приймання в кінцевому пункті призначення вантажів радіоактивних матеріалів і упаковок;

(абзац дев'ятий частини першої статті 1 у редакції Закону України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

поведження з радіоактивними відходами - всі види діяльності (включаючи діяльність, пов'язану із зняттям з експлуатації), що стосуються оперування, обробки, в тому числі попередньої, кондиціонування, перевезення, зберігання чи захоронення радіоактивних відходів;

(абзац десятий частини першої статті 1 в редакції Закону України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

радіаційна безпека - дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами з безпеки;

радіаційна аварія (аварія) - подія, внаслідок якої втрачено контроль над ядерною установкою, джерелом іонізуючого випромінювання, і яка призводить або може призвести до радіаційного впливу на людей та навколишнє природне середовище, що перевищує допустимі межі, встановлені нормами, правилами і стандартами з безпеки;

радіаційний захист - сукупність радіаційно-гігієнічних, проектно-конструкторських, технічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення радіаційної безпеки;

радіоактивні відходи - матеріальні об'єкти та субстанції, активність радіонуклідів або радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені діючими нормами, за умови, що використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається (крім розділу XIII, де цей термін вживається у значенні відповідно до частини другої цієї статті);

(абзац чотирнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

радіоактивні матеріали - джерела іонізуючого випромінювання, ядерні матеріали та радіоактивні відходи;

(частину першу статті 1 доповнено новим абзацом п'ятнадцятим згідно із Законом України від 03.02.2004 р. N 1417-IV, у зв'язку з цим абзаци п'ятнадцятий - двадцять перший вважати відповідно абзацами шістнадцятим - двадцять другим)

спеціальний розщеплювальний матеріал - плутоній-239; уран-233; уран, збагачений ізотопами 235 і 233; будь-який матеріал, що містить одну або кілька із зазначених речовин;

спеціалізоване підприємство по поводженню з радіоактивними відходами - підприємство (об'єднання), яке здійснює на основі ліцензії збирання радіоактивних відходів, їх переробку, перевезення, зберігання та (або) захоронення;

ядерна безпека - дотримання норм, правил, стандартів та умов використання ядерних матеріалів, що забезпечують радіаційну безпеку;

ядерні установки - об'єкти по виробництву ядерного палива, ядерні підкритичні установки, ядерні реактори, які включають критичні та підкритичні збірки; дослідницькі реактори; атомні електростанції; підприємства і установки по збагаченню та переробці палива, а також сховища відпрацьованого палива (крім розділу XIII, де цей термін вживається у значенні відповідно до частини другої цієї статті);

(абзац дев'ятнадцятий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР, від 20.12.2011 р. N 4175-VI)

ядерна підкритична установка - об'єкт, призначений для поводження з ядерними матеріалами та розташований в межах визначеної проектом території, конструкція та технічні характеристики якого унеможливають виникнення самопідтримувальної ланцюгової реакції поділу за будь-яких умов експлуатації. До ядерних підкритичних установок належать: підкритичні збірки, джерела нейтронів, засновані на підкритичній збірці, керованій лінійним прискорювачем електронів або протонів, та інші установки, конструкція та технічні характеристики яких унеможливають виникнення самопідтримувальної ланцюгової реакції поділу за будь-яких умов експлуатації;

(частину першу статті 1 доповнено новим абзацом двадцятим згідно із Законом України від 20.12.2011 р. N 4175-VI, у зв'язку з цим абзаци двадцятий - двадцять сьомий вважати відповідно абзацами двадцять першим - двадцять восьмим)

ядерний інцидент - будь-яка подія або ряд подій одного й того ж походження, що завдають ядерної шкоди (крім розділу XIII, де цей термін вживається у значенні відповідно до частини другої цієї статті);

(абзац двадцять перший статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

ядерний матеріал - будь-який вихідний або спеціальний розщеплювальний матеріал (крім розділу XIII, де цей термін вживається у значенні відповідно до частини другої цієї статті);

(абзац двадцять другий статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

ядерна шкода - втрата життя, будь-які uszkodження, завдані здоров'ю людини, або будь-яка втрата майна, або шкода, заподіяна майну, або будь-яка інша втрата чи шкода, що є результатом небезпечних властивостей ядерного матеріалу на ядерній установці або ядерного матеріалу, який надходить з ядерної установки чи надсилається до неї, крім шкоди, заподіяної самій установці або транспортному засобу, яким здійснювалося перевезення (крім розділу XIII, де цей термін вживається у значенні відповідно до частини другої цієї статті);

(абзац двадцять третій статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

зона спостереження - територія, на якій можливий радіаційний вплив ядерної установки та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, на населення, що проживає в цій зоні. Розміри та межі зазначеної зони визначаються відповідно до частини четвертої статті 45 цього Закону;

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V)

спеціальна соціальна інфраструктура - об'єкти, розташовані в межах адміністративно-територіальних одиниць (обласних, районних, міських рад монофункціональних міст-супутників), на територію яких поширюються відповідні зони спостереження, та призначені для забезпечення життєдіяльності населення, яке проживає в зоні

спостереження, зокрема навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, комунікаційні об'єкти житлово-комунального господарства, мережі постачання електроенергії, газу, тепла, води та водовідведення, будівлі та споруди, призначені для їх обслуговування, автомобільні дороги, системи зв'язку тощо;

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V, абзац двадцять п'ятий частини першої статті 1 у редакції Закону України від 17.05.2012 р. N 4717-VI)

абзац двадцять шостий частини першої статті 1 виключено

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V, абзац двадцять шостий частини першої статті 1 виключено згідно із Законом України від 17.11.2009 р. N 1565-VI)

соціально-економічна компенсація ризику для населення, яке проживає в зонах спостереження, - створення та підтримання у справному стані спеціальної соціальної інфраструктури, забезпечення засобами індивідуального захисту населення, його регулярне навчання правил користування спеціальною соціальною інфраструктурою, уміння користування засобами індивідуального захисту;

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V)

монофункціональні міста - супутники ядерних установок та підприємств з видобування і переробки уранових руд - адміністративно-територіальні одиниці, спеціалізація праці населення в яких визначається підприємствами, що експлуатують ядерні установки та уранові об'єкти;

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 17.11.2009 р. N 1565-VI)

проектна аварія - аварія, для якої проектом визначені вихідні події, кінцеві стани та передбачені системи безпеки, що забезпечують обмеження її радіаційних наслідків у межах, встановлених правилами та нормами з ядерної та радіаційної безпеки;

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 17.05.2012 р. N 4717-VI)

санітарно-захисна зона - територія навколо ядерної установки та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, на якій рівень опромінення людей в умовах нормальної експлуатації може перевищувати квоту ліміту дози для населення. У санітарно-захисній зоні забороняється проживання населення, встановлюються обмеження на виробничу діяльність, що не стосується ядерної установки або об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, та здійснюється контроль за радіаційним станом. Особливості режиму, розміри та межі зазначеної зони визначені статтею 45 цього Закону.

(частину першу статті 1 доповнено абзацом згідно із Законом України від 17.05.2012 р. N 4717-VI)

Для цілей розділу XIII цього Закону терміни та визначення вживаються у значенні відповідно до абзаців восьмого, десятого та шістнадцятого частини першої цієї статті та статті 1 Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 року, за винятком термінів "ядерний матеріал" та "ядерна установка", що вживаються у такому значенні:

ядерний матеріал - ядерне паливо, за винятком природного урану і збідненого урану, яке може виділяти енергію шляхом самопідтримуваного ланцюгового процесу ядерного поділу поза ядерним реактором самостійно або у комбінації з яким-небудь іншим матеріалом, та радіоактивні продукти і відходи, за винятком невеликої кількості радіоактивних продуктів, радіоактивних відходів та ядерного палива, що встановлюються нормами, правилами і стандартами з ядерної та радіаційної безпеки, за умови, що ця кількість не перевищує максимальні межі, встановлені Радою керуючих Міжнародного агентства з атомної енергії;

ядерна установка - будь-який ядерний реактор, за винятком реактора, яким обладнаний засіб морського або повітряного транспорту з метою використання його як джерела енергії для приведення в рух цього засобу транспорту або з будь-якою іншою метою, будь-який завод, що використовує ядерне паливо для виробництва ядерного матеріалу, або будь-який завод, на якому обробляється ядерний матеріал, включаючи будь-який завод, на якому переробляється опромінене ядерне паливо, та будь-яке місце, де зберігається (складований) ядерний матеріал, за винятком місця складування, пов'язаного з перевезенням такого матеріалу, за умови, що декілька ядерних установок одного оператора, розташовані в одному місці, розглядаються як єдина ядерна установка.

(статтю доповнено частиною другою згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Ядерні установки і об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення:

атомні електричні станції;

атомні станції тепlopостачання;

дослідницькі ядерні реактори;

об'єкти з переробки радіоактивних відходів (крім установок, включених до технологічного циклу ядерної установи, або сховища для захоронення радіоактивних відходів);

сховища, призначені для зберігання відпрацьованого ядерного палива або високоактивних радіоактивних відходів з проектним терміном зберігання понад 30 років (крім установок, включених до технологічного циклу ядерної установи);

сховища, призначені для захоронення відпрацьованого ядерного палива або радіоактивних відходів.

(статтю 1 доповнено частиною третьою згідно із Законом України від 25.06.2009 р. N 1566-VI)

Стаття 2. Ядерне законодавство

Відносини у сфері використання ядерної енергії регулюються цим Законом та іншими актами законодавства України.

Стаття 3. Завдання ядерного законодавства

Основними завданнями ядерного законодавства є:

правове регулювання суспільних відносин під час здійснення всіх видів діяльності у сфері використання ядерної енергії;

створення правових засад системи управління у сфері використання ядерної енергії і системи регулювання безпеки під час використання ядерної енергії;

встановлення прав, обов'язків і відповідальності органів державної влади, підприємств, установ і організацій, посадових осіб і персоналу, а також громадян стосовно їх діяльності, пов'язаної з використанням ядерної енергії;

визначення основних принципів радіаційного захисту людей та навколишнього природного середовища;

забезпечення участі громадян та їх об'єднань у формуванні державної політики у сфері використання ядерної енергії;

сприяння подальшому зміцненню міжнародного режиму безпечного використання ядерної енергії.

Стаття 4. Основні принципи радіаційного захисту

Радіаційний захист під час використання ядерної енергії базується на таких основних принципах:

не може бути дозволена жодна діяльність, пов'язана з іонізуючим випромінюванням, якщо кінцева вигода від такої діяльності не перевищує заподіяної нею шкоди;

величина індивідуальних доз, кількість осіб, які опромінюються, та ймовірність опромінення від будь-якого з видів іонізуючого випромінювання повинні бути найнижчими з тих, що їх можна практично досягти, враховуючи економічні і соціальні фактори;

опромінення окремих осіб від усіх джерел та видів діяльності у підсумку не повинно перевищувати встановлених дозових меж.

Стаття 5. Основні принципи державної політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту

Основними принципами державної політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту є:

пріоритет захисту людини та навколишнього природного середовища від впливу іонізуючого випромінювання;

забезпечення при використанні ядерної енергії мінімального рівня утворення радіоактивних відходів;

(статтю 5 доповнено абзацом третім згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

заборона будь-якої діяльності у сфері використання ядерної енергії, результатом якої є обґрунтовано передбачений більший негативний вплив на майбутні покоління, ніж той, що допускається для нинішнього покоління;

(статтю 5 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III, у зв'язку з цим абзаци третій - двадцятий вважати відповідно абзацами п'ятим - двадцять другим)

забезпечення безпеки під час використання ядерної енергії;
відкритість і доступність інформації, пов'язаної з використанням ядерної енергії;
забезпечення відшкодування шкоди, зумовленої радіаційним впливом;

(абзац сьомий статті 5 у редакції
Закону України від 05.10.2006 р. N 232-V)

створення правового і фінансового механізму щодо соціально-економічної компенсації ризику для населення, яке проживає в зонах спостереження;

(статтю 5 доповнено новим абзацом восьмим
згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V)

створення спеціальної соціальної інфраструктури в зонах спостереження.

(статтю 5 доповнено новим абзацом дев'ятим
згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V,
у зв'язку з цим абзаци восьмий - двадцять другий
вважати відповідно абзацами десятим - двадцять четвертим)

забезпечення заходів щодо соціально-економічної заінтересованості місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, на території яких розташовані ядерні установки та об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами;

встановлення відповідальності за порушення правового режиму безпеки у сфері використання ядерної енергії;

розмежування функцій державного управління у сфері використання ядерної енергії і державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки;

розмежування функцій державного управління у сфері використання ядерної енергії і безпосередньої господарчої діяльності щодо використання ядерної енергії;

розподіл обов'язків, прав та відповідальності між усіма суб'єктами правовідносин у сфері використання ядерної енергії;

нормування, ліцензування та нагляд у сфері використання ядерної енергії;

створення правового та фінансового механізму відповідальності експлуатуючої організації перед громадянами та суб'єктами господарювання за заподіяну ядерну шкоду;

створення правового та фінансового механізму відповідальності ліцензіата перед громадянами та суб'єктами господарювання за заподіяну шкоду в разі радіаційної аварії;

захоронення та довгострокове зберігання радіоактивних відходів здійснюється за рахунок виробників відходів;

участь громадян та їх об'єднань у формуванні державної політики у сфері використання ядерної енергії;

заборона будь-якої діяльності, пов'язаної з іонізуючим випромінюванням, якщо перевага від такої діяльності менша, ніж можлива заподіяна нею шкода;

дотримання дозових меж впливу на персонал і населення, встановлених нормами, правилами та стандартами з ядерної та радіаційної безпеки;

встановлення найнижчих показників величини індивідуальних доз, кількості осіб, що опромінюються, ймовірності опромінення від будь-якого конкретного джерела іонізуючого випромінювання за нормами, правилами і стандартами з радіаційної безпеки з урахуванням економічних і соціальних умов держави;

виконання міжнародних договорів, розвиток міжнародного співробітництва у сфері використання ядерної енергії в мирних цілях та зміцнення міжнародного режиму безпеки та радіаційного захисту населення;

розмежування державного управління у сфері використання ядерної енергії та захоронення радіоактивних відходів.

Стаття 6. Державна політика у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту

Основи державної політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту формує Верховна Рада України шляхом визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів та пріоритетів, встановлення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердження Державної програми розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Державна політика реалізується шляхом створення оптимальної системи управління у сфері використання ядерної енергії, регулювання питань ядерної та радіаційної безпеки, розробки та виконання державних програм забезпечення безпеки, включаючи реалізацію заходів щодо захисту населення, яке проживає в зоні спостереження.

(частина друга статті 6 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V)

Держава забезпечує громадянам та їх об'єднанням участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері використання ядерної енергії.

Стаття 7. Сфера дії цього Закону

Цей Закон поширюється на всі види діяльності у сфері використання ядерної енергії, включаючи: розміщення, проектування, спорудження, введення в експлуатацію, експлуатацію та зняття з експлуатації ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання; здійснення робіт та надання послуг, які впливають на безпеку під час використання ядерної енергії; поводження з ядерними матеріалами та джерелами іонізуючого випромінювання, зокрема при розвідці та видобуванні корисних копалин, які містять ці матеріали та речовини; проведення наукових досліджень з використанням ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, ядерних матеріалів; управління у сфері використання ядерної енергії; державне регулювання безпеки під час використання ядерної енергії; фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання;

(абзац восьмий частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

державний облік ядерних матеріалів та джерел іонізуючого випромінювання; державний контроль за радіаційною обстановкою на території України; підготовку кадрів для діяльності, пов'язаної з використанням ядерної енергії; міжнародне співробітництво та забезпечення дотримання міжнародних зобов'язань України у сфері використання ядерної енергії.

Особливості застосування цього Закону до відносин, пов'язаних із забезпеченням безпеки під час ліквідації ядерної зброї та ядерних боєприпасів, зокрема їх демонтажу, зберігання та перевезення, встановлюються відповідним законодавством України.

Стаття 8. Норми, правила і стандарти з ядерної та радіаційної безпеки

Норми, правила і стандарти з ядерної та радіаційної безпеки - це критерії, вимоги і умови забезпечення безпеки під час використання ядерної енергії.

Дотримання норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки є обов'язковим при здійсненні будь-якого виду діяльності у сфері використання ядерної енергії.

Вимоги зазначених норм, правил та стандартів приймаються з урахуванням рекомендацій міжнародних організацій у сфері використання ядерної енергії.

Норми, правила і стандарти з ядерної та радіаційної безпеки затверджуються **упорядку**, що визначається законодавством України, підлягають опублікуванню і є обов'язковими на території України.

Стаття 9. Право власності на ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання

Ядерні установки та джерела іонізуючого випромінювання можуть перебувати у різних формах власності.

Перелік ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, що перебувають у державній власності, визначається Кабінетом Міністрів України.

Ядерні матеріали є виключно загальнодержавною власністю.

РОЗДІЛ II

ПРАВА ГРОМАДЯН ТА ЇХ ОБ'ЄДНАНЬ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 10. Права громадян та їх об'єднань на одержання інформації у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки

Громадяни та їх об'єднання мають право на запит та одержання від відповідних підприємств, установ та організацій у межах їх компетенції повної та достовірної інформації щодо безпеки ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, будівництво яких планується або здійснюється, та тих, що експлуатуються або знімаються з експлуатації, за винятком відомостей, що становлять державну таємницю.

Громадяни мають право отримувати інформацію від установ державної системи контролю за радіаційною обстановкою на території України про рівні радіаційного випромінювання на території України, в місцях їх

проживання чи роботи. За відмову в наданні такої інформації, умисне перекручення або приховування об'єктивних даних з питань, пов'язаних з безпекою під час використання ядерної енергії, посадові особи підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян і засобів масової інформації несуть відповідальність згідно з законодавством.

Громадяни України з пізнавальною метою мають право на відвідування у встановленому порядку ядерних установок, а також об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами.

Для реалізації прав громадян органи державної влади, установи державної системи контролю за радіаційною обстановкою, підприємства, установи та організації, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії, їх посадові особи зобов'язані:

періодично поширювати через засоби масової інформації офіційні відомості про радіаційну обстановку на території, де знаходяться, експлуатуються підприємства по видобуванню уранової руди, ядерні установки, об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, джерела іонізуючого випромінювання, а також відомості щодо безпеки ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, будівництво яких планується або здійснюється, та тих, що експлуатуються або знімаються з експлуатації, за винятком відомостей, що становлять державну таємницю;

надавати можливість громадянам України на їх вимогу безпосередньо відвідувати з пізнавальною метою у встановленому порядку ядерні установки та об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами.

Стаття 11. Права громадян та їх об'єднань на участь у формуванні політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки

Громадяни та їх об'єднання мають право на участь в обговоренні проектів законодавчих актів і програм у сфері використання ядерної енергії, а також на участь в обговоренні питань, пов'язаних з розміщенням, проектуванням, спорудженням, експлуатацією та зняттям з експлуатації ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання. З метою залучення громадян та їх об'єднань до участі у розгляді питань, пов'язаних з використанням ядерної енергії, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть організовувати громадські слухання з питань захисту проектів, пов'язаних з розміщенням, спорудженням, зняттям з експлуатації ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами.

На громадські слухання виносяться як матеріали, подані заявником, так і результати державних та громадських експертиз.

[Порядок проведення громадських слухань](#) встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 12. Соціально-економічні умови проживання та праці громадян у місцях розміщення підприємств з видобування і переробки уранових руд, ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами

Населення територій, на яких розміщуються підприємства з видобування і переробки уранових руд, ядерні установки, об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами, має право на соціально-економічну компенсацію ризику від їх діяльності, у тому числі на:

використання частини коштів, що інвестуються в будівництво підприємства з видобування і переробки уранових руд, ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, на будівництво об'єктів соціального призначення;

створення та підтримання у справному стані об'єктів спеціальної соціальної інфраструктури, у тому числі захисних споруд, призначених для укриття і захисту населення, техніки та майна від дії радіаційного опромінення у разі радіаційної аварії. Забезпечення засобами індивідуального захисту та препаратами стабільного йоду у межах отриманих коштів відповідно до медичних нормативів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

(абзац третій частини першої статті 12 у редакції
Закону України від 17.05.2012 р. N 4717-VI)

пільги з оплати за спожиту електричну енергію для населення, яке постійно проживає в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій, відповідно до статті 17 Закону України "Про електроенергетику". Порядок компенсації збитків енергопостачальних компаній встановлюється органом державного регулювання діяльності в енергетиці відповідно до повноважень, визначених [Законом України "Про електроенергетику"](#);

(абзац четвертий частини першої статті 12 у редакції
Закону України від 17.05.2012 р. N 4717-VI)

виконання заходів з поліпшення умов проживання та праці населення, яке мешкає на означених територіях, у межах отриманих коштів за напрямками, передбаченими програмами економічного і соціального розвитку

відповідних адміністративно-територіальних одиниць, що затверджуються органами місцевого самоврядування (обласними, районними, міськими радами міст обласного підпорядкування, міськими радами монофункціональних міст-супутників), на територію яких поширюються відповідні зони згідно із законами України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України" та "Про місцеве самоврядування в Україні", крім коштів Державного фонду поводження з радіоактивними відходами, порядок використання яких встановлюється Кабінетом Міністрів України.

(абзац п'ятий частини першої статті 12 у редакції
Закону України від 17.05.2012 р. N 4717-VI)

Соціально-економічна компенсація ризику від діяльності об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, здійснюється за рахунок коштів Державного фонду поводження з радіоактивними відходами відповідно до порядку, встановленого Кабінетом Міністрів України.

Напрями та порядок надання соціально-економічної компенсації ризику, а також визначення адміністративно-територіальних одиниць, на які поширюються заходи соціально-економічної компенсації ризику, встановлюються Кабінетом Міністрів України окремо для кожного ліцензіата.

Соціально-економічна компенсація ризику здійснюється в межах коштів, отриманих від ліцензіата (крім спеціалізованих підприємств по поводженню з радіоактивними відходами), і може бути використана тільки для фінансування адміністративно-територіальних одиниць, на територію яких поширюється зона спостереження, на якій можливий вплив відповідних об'єктів ліцензіата.

(частина четверта статті 12 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 23.12.2010 р. N 2883-VI)
(стаття 12 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V,
у редакції Закону України від 17.11.2009 р. N 1565-VI)

Стаття 12¹. Порядок визначення і сплати збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження

Фінансування заходів щодо соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, здійснюється із спеціального фонду Державного бюджету України за рахунок збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження (далі - збір).

Платниками збору є експлуатуючі організації ядерних установок, підприємства з видобування і переробки уранових руд, а також підприємства, які є замовниками будівництва ядерних установок або об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення.

Об'єктом справляння збору є:

для експлуатуючих організацій ядерних установок - обсяг (вартість) реалізованої електричної енергії, що виробляється атомними електростанціями у звітному періоді (без урахування податку на додану вартість), який визначається на підставі актів продажу електричної енергії, складених платником збору та покупцем електричної енергії згідно з [договором між членами оптового ринку електричної енергії України](#);

для підприємств з видобування і переробки уранових руд - обсяг реалізованої платником збору у звітному періоді кінцевої продукції (урановий концентрат, у кілограмах з точністю до десяткового знака), який визначається на підставі актів приймання-передачі такої продукції, складених платником збору та покупцем. Зазначені акти повинні містити дані про обсяг реалізованої платником збору у звітному періоді кінцевої продукції;

для підприємств, які є замовниками будівництва нових ядерних установок або об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, - сума фактично освоєних платником збору капітальних інвестицій за звітний період згідно з даними бухгалтерського обліку (без урахування податку на додану вартість та суми фінансових витрат, капіталізованих відповідно до вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку).

Ставка збору встановлюється:

для експлуатуючих організацій ядерних установок - у розмірі одного відсотка обсягу реалізації електроенергії, що виробляється атомними електростанціями за звітний період (без урахування податку на додану вартість);

для підприємств з видобування і переробки уранових руд - у розмірі 2,75 гривні за 1 кілограм реалізованої кінцевої продукції - уранового концентрату (без урахування податку на додану вартість);

для підприємств, які є замовниками будівництва нових ядерних установок або об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, - у розмірі, визначеному Верховною Радою України як частка вартості будівництва окремо для кожної установки або об'єкта під час прийняття рішення про розміщення, проектування та будівництво такої установки в порядку,

встановленому Законом України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення".

Сума коштів, що дорівнює розмірові збору, визначеному відповідно до абзацу четвертого частини четвертої цієї статті, враховується в кошторисі будівництва нових ядерних установок або об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення, та включається до вартості об'єкта, що будується. Збір справляється пропорційно до фактично освоєних капітальних інвестицій за даними бухгалтерського обліку.

Звітний період для сплати збору дорівнює календарному місяцю.

Платники збору самостійно складають розрахунок збору у двох примірниках, один з яких подають щомісяця, протягом 20 днів, що настають за останнім днем звітного періоду, до органу доходів і зборів, в якому перебувають на обліку, а другий - до відповідного органу центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у триденний строк після подання зазначеного розрахунку до органу доходів і зборів.

(частина шоста статті 12¹ із змінами, внесеними згідно із Законом України від 04.07.2013 р. N 406-VII)

Форма розрахунку збору встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Платники збору сплачують збір за звітний період до державного бюджету за місцем їх перебування на обліку протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання розрахунку збору до органу доходів і зборів.

(частина дев'ята статті 12¹ із змінами, внесеними згідно із Законом України від 04.07.2013 р. N 406-VII)

Платники збору несуть відповідальність за правильність обчислення збору, повноту і своєчасність його сплати, за своєчасність подання розрахунків збору відповідно до вимог Податкового кодексу України.

Контроль за правильністю обчислення збору, повнотою і своєчасністю його сплати, за своєчасністю подання розрахунків здійснюється органами доходів і зборів відповідно до закону.

(частина одинадцята статті 12¹ із змінами, внесеними згідно із Законом України від 04.07.2013 р. N 406-VII)

(Закон доповнено статтею 12¹ згідно із Законом України від 17.11.2009 р. N 1565-VI, стаття 12¹ з роз'ясненнями Рішення Конституційного Суду України від 20.05.2010 р. N 14-рп/2010, у редакції Закону України від 17.05.2012 р. N 4716-VI)

Стаття 12². Порядок і умови використання коштів збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження

Кошти від збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, спрямовуються у вигляді субвенції із спеціального фонду Державного бюджету України до спеціальних фондів бюджетів обласних, районних, міських рад монофункціональних міст - супутників ядерних установок і підприємств з видобування і переробки уранових руд, на територію яких поширюються відповідні зони спостереження платників збору, і розподіляються між цими бюджетами у такому співвідношенні:

обласні бюджети - 30 відсотків;

бюджети районів та міст обласного підпорядкування зон спостереження (за винятком монофункціональних міст - супутників ядерних установок і підприємств з видобування і переробки уранових руд) - 55 відсотків;

бюджети монофункціональних міст - супутників ядерних установок і підприємств з видобування і переробки уранових руд - 15 відсотків.

Розподіл коштів збору між спеціальними фондами бюджетів обласних, районних та міських рад міст обласного підпорядкування здійснюється з урахуванням питомої ваги чисельності населення, яке проживає в зонах спостереження цих адміністративно-територіальних одиниць, та пропорційно до обсягу товарної продукції підприємств ліцензіата, розташованого на відповідній території, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Використання коштів на фінансування заходів щодо соціально-економічної компенсації ризику із спеціальних фондів місцевих бюджетів здійснюється виключно за напрямками і в порядку, встановленими Кабінетом Міністрів України.

Контроль за цільовим використанням коштів на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування здійснюється відповідно до закону. Обласні, районні та міські ради щоквартально звітують перед населенням про використання коштів соціально-економічної компенсації ризику із спеціальних фондів відповідних місцевих бюджетів шляхом публікації звітів у періодичних виданнях органів місцевого самоврядування.

(Закон доповнено статтею 12² згідно із
Законом України від 17.11.2009 р. N 1565-VI)

Стаття 13. Права громадян на відшкодування шкоди, зумовленої негативним впливом іонізуючого випромінювання під час використання ядерної енергії

Громадяни, здоров'ю та майну яких завдано шкоди, зумовленої негативним впливом іонізуючого випромінювання під час використання ядерної енергії, мають право на її відшкодування в повному обсязі відповідно до законодавства.

Стаття 14. Права персоналу ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання

Персонал ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, а також державні інспектори з нагляду за ядерною та радіаційною безпекою безпосередньо на ядерних установках мають право на соціально-економічну компенсацію негативного впливу іонізуючого випромінювання на їхнє здоров'я відповідно до законодавства України.

(частина перша статті 14 в редакції
Закону України від 19.11.96 р. N 526/96-ВР)

Персонал має право на професійну перепідготовку, підвищення кваліфікації та ліцензування за рахунок ліцензіата.

Стаття 15. Страхування від ризику радіаційного впливу під час використання ядерної енергії

Частину першу статті 15 виключено

(частина перша статті 15 в редакції
Закону України від 19.11.96 р. N 526/96-ВР,
виключена згідно із Законом
України від 01.07.2004 р. N 1971-IV)

Громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах, забезпечується право укладання договору добровільного страхування особи та майна від ризику радіаційного впливу.

(частина друга статті 15 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Виплати по добровільному страхуванню особи та майна від ризику радіаційного впливу провадяться незалежно від виплат по державному соціальному страхуванню, соціальному забезпеченню та в порядку відшкодування шкоди від радіаційного впливу.

(частина третя статті 15 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 01.07.2004 р. N 1971-IV)

Порядок та умови страхування визначаються законодавством України.

Стаття 16. Забезпечення радіаційної безпеки пацієнтів і персоналу у разі медичного втручання із застосуванням джерел іонізуючого випромінювання

Застосування джерел іонізуючого випромінювання у медичних цілях має бути обгрунтовано користю для пацієнта порівняно із шкодою, якої воно може завдати, а також порівняно з користю та ризиком в разі застосування альтернативних методів діагностики та лікування.

Медичне втручання з використанням іонізуючого випромінювання здійснюється на загальних умовах застосування методів профілактики, діагностики та лікування, встановлених законодавством про охорону здоров'я. Доза опромінення пацієнта має бути настільки низькою, наскільки це можливо для досягнення мети медичного втручання. Регламенти медичних втручань, дозові межі опромінення пацієнтів з урахуванням особливостей конкретних медичних втручань встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

(частина друга статті 16 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Види медичних втручань із використанням іонізуючого випромінювання та порядок їх застосування під час проведення обов'язкових медичних оглядів встановлюються законодавством.

За бажанням пацієнта йому надається повна інформація про дозу опромінення та про можливу шкоду для здоров'я, яка може бути заподіяна використанням іонізуючого випромінювання під час обстеження чи лікування.

РОЗДІЛ III

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 17. Компетенція Верховної Ради України у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки

До виключної компетенції Верховної Ради України у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки належить:

визначення основ державної політики у сфері використання ядерної енергії;

затвердження Державної програми розвитку ядерної енергетики як складової частини Державної програми розвитку паливно-енергетичного комплексу;

визначення правових основ регулювання відносин у сфері використання ядерної енергії та радіаційного захисту;

встановлення правового режиму територій навколо діючих атомних електростанцій, підприємств по видобуванню уранових руд та статусу громадян, які проживають на них;

регулювання експорту та імпорту ядерних матеріалів і джерел іонізуючого випромінювання, а також ядерних технологій, спеціальних неядерних матеріалів, матеріалів подвійного використання, обладнання, робіт і послуг у сфері використання ядерної енергії;

регулювання ввезення в Україну відпрацьованого ядерного палива;

прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення;

погодження порядку розробки і затвердження норм, правил та стандартів з ядерної та радіаційної безпеки.

Стаття 18. Компетенція Кабінету Міністрів України у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки

До компетенції Кабінету Міністрів України належить:

забезпечення розробки і реалізації державних програм у сфері використання ядерної енергії;

[абзац третій статті 18 виключено](#)

(згідно із Законом України
від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво, експлуатацію та зняття з експлуатації підприємств по видобуванню уранових руд, ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, крім тих, які визначає Верховна Рада України;

розпорядження ядерними установками, джерелами іонізуючого випромінювання, ядерними матеріалами, об'єктами, призначеними для поводження з радіоактивними відходами, які перебувають у державній власності;

вирішення питань забезпечення захисту людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу іонізуючого випромінювання;

розробка заходів щодо обліку та контролю [ядерних матеріалів](#) і [джерел іонізуючого випромінювання](#), щодо фізичного захисту ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, ядерних матеріалів, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

визначення [порядку розробки і затвердження норм, правил та стандартів з ядерної та радіаційної безпеки](#);

визначення порядку ввезення в Україну та вивезення за її межі відпрацьованого ядерного палива;

здійснення міжнародного співробітництва у сфері використання ядерної енергії.

Стаття 19. Компетенція Верховної Ради Автономної Республіки Крим у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки

До відання Верховної Ради Автономної Республіки Крим у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки належить:

[участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки з питань, що стосуються інтересів Автономної Республіки Крим](#);

[участь в управлінні у сфері використання ядерної енергії](#);

[здійснення заходів щодо ліквідації наслідків радіаційних аварій](#).

Стаття 20. Компетенція місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у межах своєї компетенції:

погоджують питання розміщення на своїй території підприємств по видобуванню уранових руд, ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, виходячи з інтересів громадян, які проживають на цій території, та соціально-економічного розвитку територій у порядку, визначеному законом;

(абзац другий статті 20 у редакції
Закону України від 02.06.2005 р. N 2637-IV)

беруть участь в екологічній експертизі проектів розміщення, будівництва і зняття з експлуатації ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, розташованих на їх територіях; організують громадські слухання з питань захисту проектів щодо розміщення, спорудження, зняття з експлуатації підприємств по видобуванню уранових руд, ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

організують, в разі необхідності, радіологічне обстеження територій навколо місць розташування ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

забезпечують інформування населення про радіаційну обстановку;

здійснюють контроль за забезпеченням безпеки населення та охороною навколишнього природного середовища на своїй території, за готовністю підприємств, установ, організацій та громадян до дій на випадок радіаційної аварії;

беруть участь у ліквідації наслідків радіаційних аварій;

забезпечують готовність до евакуації населення і у разі необхідності здійснюють її;

здійснюють контроль згідно з повноваженнями, передбаченими законодавством, за діяльністю юридичних та фізичних осіб, які використовують ядерні установки, джерела іонізуючого випромінювання та ядерні матеріали;

готують пропозиції щодо видів, обсягів, джерел надання соціально-економічної компенсації ризику для населення, яке проживає в зонах спостереження.

(статтю 20 доповнено абзацом згідно із
Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V)

Стаття 21. Державне управління у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки

Державне управління у сфері використання ядерної енергії здійснюється міністерством, іншим центральним органом виконавчої влади, визначеним Президентом України.

(частина перша статті 21 у редакції
Закону України від 07.10.2010 р. N 2592-VI)

Цей орган виконує такі функції:

планування, розробку і впровадження державних програм використання ядерної енергії;

створення експлуатуючої організації для забезпечення безпечної експлуатації ядерних установок, а також спеціалізованих підприємств (компаній) по поводженню з радіоактивними відходами до передачі їх на довгострокове зберігання та захоронення;

(абзац третій частини другої статті 21 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 20.12.2011 р. N 4175-VI)

планування, розробку і впровадження державної програми підвищення ядерної та радіаційної безпеки;

планування заходів, спрямованих на забезпечення мінімального рівня утворення радіоактивних відходів під час використання ядерної енергії;

(частину другу статті 21 доповнено абзацом п'ятим
згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III,
у зв'язку з цим абзаци п'ятий - дев'ятий
вважати відповідно абзацами шостим - десятим)

організацію безпечного поводження з радіоактивними відходами у галузі (збирання, переробка, зберігання) до моменту передачі радіоактивних відходів на захоронення;

створення державної системи заходів щодо забезпечення готовності до ліквідації аварій на ядерних установках, об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, джерелах іонізуючого випромінювання;

здійснення державної науково-технічної та інвестиційної політики у сфері використання ядерної енергії;

забезпечення розробки і реалізації програм якості робіт у сфері використання ядерної енергії;
створення, планування і координацію системи підготовки кадрів у сфері використання ядерної енергії;
забезпечення реалізації гарантій Міжнародного агентства по атомній енергії на об'єктах ядерної енергетики та атомної промисловості.

(частину другу статті 21 доповнено абзацом
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Державне управління у сфері поводження з радіоактивними відходами на стадії їх довгострокового зберігання і захоронення здійснюється міністерством, іншим центральним органом виконавчої влади, визначеним Президентом України.

(частина третя статті 21 у редакції
Закону України від 07.10.2010 р. N 2592-VI)

Цей орган виконує функції:

координації та контролю робіт по збиранню, перевезенню, переробці, зберіганню і захороненню радіоактивних відходів промисловості, медицини, науково-дослідних установ, радіоактивних відходів, що утворюються під час проведення робіт по ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

реалізації **Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами;**

(абзац третій частини четвертої статті 21 із змінами,
внесеними згідно із Законом України від 17.09.2008 р. N 516-VI)

створення та функціонування єдиної державної системи обліку радіоактивних відходів, а також їх сховищ;

координації робіт по будівництву, експлуатації, реконструкції, зняттю з експлуатації об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, та закриттю сховищ для їх захоронення;

(абзац п'ятий частини четвертої статті 21 в
редакції Закону України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

координації робіт по створенню нових сховищ радіоактивних відходів як у зоні відчуження Чорнобильської АЕС, так і за її межами;

координації робіт по створенню безпечного національного сховища високоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива у глибоких геологічних формаціях;

координації науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами на стадії довгострокового зберігання і захоронення.

Посадові особи органів державного управління у сфері використання ядерної енергії та сфері поводження з радіоактивними відходами підлягають кваліфікаційній атестації та спеціальному медичному обстеженню. Перелік таких осіб та періодичність атестації і обстеження визначаються законодавством України.

РОЗДІЛ IV

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ

Стаття 22. Державне регулювання безпеки використання ядерної енергії

Державне регулювання безпеки використання ядерної енергії полягає у забезпеченні безпеки людини, навколишнього природного середовища, ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання.

Державне регулювання безпеки використання ядерної енергії передбачає:

встановлення нормативних критеріїв і вимог, що визначають умови використання ядерної енергії (нормування);

видачу документів дозвільного характеру на здійснення діяльності у сфері використання ядерної енергії (провадження дозвільної діяльності);

здійснення державного нагляду за дотриманням законодавства, умов документів дозвільного характеру, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, вимог фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів та інших джерел іонізуючого випромінювання, включаючи примусові заходи (державний нагляд).

(частина друга статті 22 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV,
у редакції Закону України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 23. Орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки

(назва статті 23 із змінами, внесеними згідно
із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Державне регулювання ядерної та радіаційної безпеки здійснює орган виконавчої влади згідно із законодавством України.

(частина перша статті 23 у редакції
Закону України від 21.05.2009 р. N 1393-VI,
із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки є незалежними від державних органів, установ і посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян.

(частина друга статті 23 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Посадові особи органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки підлягають **кваліфікаційній атестації** та спеціальному медичному обстеженню. **Перелік** таких осіб та періодичність їх атестації і обстеження визначаються законодавством України.

(частина третя статті 23 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 24. Компетенція органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки

Орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки:

формує та забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки використання ядерної енергії;
організовує підготовку і виконання державних програм з ядерної та радіаційної безпеки, організовує і проводить наукові і науково-технічні дослідження у сфері безпеки використання ядерної енергії та розв'язання проблем радіаційного захисту персоналу, населення і навколишнього природного середовища;

розробляє і здійснює заходи щодо формування культури безпеки у сфері використання ядерної енергії та захищеності ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання;

визначає критерії та вимоги безпеки, додержання яких обов'язкове під час використання ядерної енергії, відповідно до яких розробляються та затверджуються норми, правила, стандарти з ядерної та радіаційної безпеки, норми, правила з фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, нормативно-правові акти з обліку та контролю ядерних матеріалів, застосування гарантій нерозповсюдження ядерної зброї, вимоги щодо управління якістю діяльності з використання ядерної енергії в частині ядерної та радіаційної безпеки;

встановлює порядок проведення навчання та перевірки знань з питань ядерної та радіаційної безпеки у персоналу та посадових осіб, які забезпечують ядерну та радіаційну безпеку суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії, яка підлягає державному регулюванню, контролює його дотримання та бере участь у перевірці знань;

проводить оцінку безпеки ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, уранових об'єктів та інших джерел іонізуючого випромінювання, державну експертизу їх ядерної та радіаційної безпеки та державну експертизу фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання і видає відповідні документи дозвільного характеру;

встановлює порядок звільнення від регулюючого контролю діяльності з радіоактивними матеріалами та діяльності на майданчиках ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами (крім сховищ для захоронення радіоактивних відходів), після завершення робіт із зняття їх з експлуатації;

затверджує перелік документів і відомостей, необхідних для здійснення радіологічного контролю на державному кордоні України;

здійснює державний нагляд за дотриманням законодавства, умов, передбачених документами дозвільного характеру, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, вимог фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів та інших джерел іонізуючого випромінювання, у тому числі за аварійною готовністю суб'єктів діяльності у сфері використання ядерної енергії; у разі виявлення порушень застосовує в межах своїх повноважень примусові заходи до юридичних і фізичних осіб згідно із законодавством;

оперативно повідомляє через засоби масової інформації про виникнення радіаційних аварій на території України, а також за її межами у разі можливості транскордонного перенесення радіоактивних речовин, готує звіти та огляди стану ядерної та радіаційної безпеки на території України і подає їх Верховній Раді і Президентові України,

іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, громадським організаціям в установленому законодавством порядку;

здійснює міжнародне співробітництво у сфері безпеки використання ядерної енергії та забезпечує виконання зобов'язань за міжнародними договорами України з питань безпеки використання ядерної енергії та тих, які впливають з участі України в роботі міжнародних організацій, що провадять діяльність у сфері безпеки використання ядерної енергії;

має право надсилати ліцензіатам, власникам чи керівникам підприємств, установ, організацій подання про невідповідність окремих осіб займаним посадам.

(стаття 24 у редакції Закону
України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 25. Державний нагляд за ядерною та радіаційною безпекою

Державний нагляд за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки від імені органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки здійснюють державні інспектори з ядерної та радіаційної безпеки.

(частина перша статті 25 у редакції
Закону України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Порядок здійснення державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки затверджується Кабінетом Міністрів України.

(частина друга статті 25 у редакції
Закону України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Державні інспектори з ядерної та радіаційної безпеки мають право:

(абзац перший частини третьої статті 25 у
редакції Закону України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

безперешкодно в будь-який час відвідувати підприємства, установи та організації, незалежно від форм власності, для перевірки дотримання законодавства про використання ядерної енергії, отримувати від ліцензіата чи власника необхідні пояснення, матеріали та інформацію з даних питань;

надсилати ліцензіатам, а також їх посадовим особам, керівникам органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування обов'язкові для виконання розпорядження (приписи) про усунення порушень і недоліків у сфері безпеки використання ядерної енергії;

(абзац третій частини третьої статті 25 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

застосовувати у встановленому порядку фінансові санкції до підприємств, установ, організацій та підприємців за порушення законодавчих актів, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії, щодо якої законодавством установлені вимоги щодо отримання відповідного документа дозвільного характеру і реєстрації, без одержання таких документів або реєстрації, а також за невиконання чи неналежне виконання умов наданих документів дозвільного характеру;

(абзац четвертий частини третьої статті 25 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

обмежувати, припиняти чи зупиняти експлуатацію підприємств, установ, організацій, ядерних установок, об'єктів з переробки уранових руд та призначених для поводження з радіоактивними відходами, установок із джерелами іонізуючого випромінювання в разі порушення ними вимог ядерної та радіаційної безпеки або неспроможності дотримання цих вимог;

(абзац п'ятий частини третьої статті 25 у
редакції Закону України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

притягати у встановленому порядку до відповідальності осіб, винних у порушенні законодавчих та інших нормативних актів про ядерну та радіаційну безпеку.

Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України призначає Президент України.

(частина четверта статті 25 у редакції
Закону України від 21.05.2009 р. N 1393-VI,
із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Рішення Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України, прийняте у межах його компетенції, є остаточним і може бути оскаржено лише у судовому порядку.

(частина п'ята статті 25 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 21.05.2009 р. N 1393-VI)

Рішення державних інспекторів, підпорядкованих Головному державному інспектору з ядерної та радіаційної безпеки України, можуть бути скасовані ним.

(частина шоста статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.05.2009 р. N 1393-VI)

Оскарження рішень Головного державного інспектора з ядерної та радіаційної безпеки України не зупиняє їх дії.

(частина сьома статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 21.05.2009 р. N 1393-VI)

Державним інспекторам з нагляду за ядерною та радіаційною безпекою безпосередньо на ядерних установках, які несуть відповідальність за повноту, достатність та обґрунтованість своїх вимог щодо ядерної та радіаційної безпеки цих установок, заробітна плата встановлюється на рівні заробітної плати відповідних категорій працівників ядерних установок.

(статтю 25 доповнено частиною восьмою згідно із Законом України від 19.11.96 р. N 526/96-ВР, у зв'язку з цим частини восьму, дев'яту, десятую вважати відповідно частинами дев'ятою, десятою, одинадцятою)

Ліцензіат повинен створити необхідні умови для роботи представників органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

(частина дев'ята статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Діяльність органу державного регулювання безпеки використання ядерної енергії фінансується за рахунок державного бюджету. З метою фінансування наукового та експертного супроводу регулюючої діяльності та пріоритетних розробок щодо підвищення безпеки джерел іонізуючого випромінювання при органі державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки створюються спеціальні позабюджетні фонди, які фінансуються за рахунок коштів, що надходять за видачу дозволів, надання послуг, а також добровільних внесків українських та іноземних юридичних і фізичних осіб.

(друге речення частини десятої статті 25 втратило чинність в частині створення спеціальних позабюджетних фондів згідно із Законом України від 30.06.99 р. N 783-XIV)

(частина десята статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Вищий нагляд за додержанням і правильним застосуванням ядерного законодавства здійснюється Генеральним прокурором України і підпорядкованими йому прокурорами.

Стаття 26. Дозвільний принцип використання ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання

Використання ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання на території України базується на дозвільному принципі.

Дозвіл на кожен окремий вид діяльності надається органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

(частина друга статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 07.10.2010 р. N 2592-VI, від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Забороняється здійснення будь-якої діяльності, пов'язаної з використанням ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання, юридичними чи фізичними особами, які не мають дозволу, виданого у встановленому порядку. Ядерна установка, джерело іонізуючого випромінювання можуть використовуватись лише з такою метою і таким чином, як це передбачено умовами виданого дозволу.

Визначені в дозволі умови та межі безпечного використання ядерної установки, джерела іонізуючого випромінювання повинні забезпечувати необхідний і достатній рівень ядерної та радіаційної безпеки.

Джерело іонізуючого випромінювання, радіаційний вплив якого є настільки низьким, що не потребує застосування обмежуючих заходів згідно з нормами, правилами і стандартами з ядерної та радіаційної безпеки, регулюванню не підлягає.

Стаття 27. Види діяльності, на які поширюється дія державного регулювання у сфері використання ядерної енергії

Вид діяльності у сфері використання ядерної енергії (далі - вид діяльності) - це діяльність, під час якої запроваджуються додаткові джерела опромінювання, або дія опромінювання поширюється на додаткові групи

людей, або змінюється система напрямів опромінювання від існуючих джерел, у зв'язку з чим підвищується доза чи ймовірність опромінювання людей або кількість людей, які опромінюються.

Державному регулюванню у сфері використання ядерної енергії підлягають такі види діяльності:

проектно-пошукові роботи щодо вибору майданчика для розміщення ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами;

проектування джерел іонізуючого випромінювання та ядерних установок;

виготовлення та поставка джерел іонізуючого випромінювання та елементів, важливих для безпеки джерел іонізуючого випромінювання;

видобування, виробництво та переробка ядерних матеріалів;

будівництво, виготовлення, виробництво, зберігання, придбання і збут ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання;

введення в експлуатацію та експлуатація ядерних установок чи об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

використання у промисловості, сільському господарстві, медицині, освіті і наукових дослідженнях джерел іонізуючого випромінювання;

зняття з експлуатації та консервація ядерних установок і закриття сховища для захоронення радіоактивних відходів;

(абзац дев'ятий частини другої статті 27 у редакції
Закону України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

перевезення радіоактивних матеріалів;

(абзац десятий частини другої статті 27 у редакції
Закону України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

підготовка персоналу для експлуатації ядерної установки, перелік посад якого визначає Кабінет Міністрів України; виконання окремих видів діяльності персоналом та посадовими особами, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України;

діяльність, пов'язана із забезпеченням фізичного захисту ядерних матеріалів і ядерних установок (за переліком видів діяльності, що затверджується Кабінетом Міністрів України).

(частину другу статті 27 доповнено абзацом тринадцятим
згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Стаття 28. Види дозволів на провадження діяльності у сфері використання ядерної енергії

Діяльність у сфері використання ядерної енергії провадиться на підставі ліцензій, окремих дозволів та сертифікатів відповідно до Закону України "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії" та інших законів.

(стаття 28 у редакції Закону
України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Стаття 29. Умови та порядок надання дозволів у сфері використання ядерної енергії

Дозволи на види діяльності, передбачені статтею 27 цього Закону, надаються за наявності умов, що відповідають встановленим нормам, правилам і стандартам з ядерної та радіаційної безпеки.

Дозволом визначаються конкретне джерело іонізуючого випромінювання, ядерна установка, об'єкт, призначений для поводження з радіоактивними відходами, вид діяльності, умови і межі безпечного використання, інші вимоги та строк дії дозволу.

Видача дозволів у сфері використання ядерної енергії здійснюється відповідно до Закону України "Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії" та інших законів.

(частина третя статті 29 у редакції Закону
України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Частину четверту статті 29 виключено

(згідно із Законом
України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Стаття 30. Дія дозволу у разі прийняття нових норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки

Прийняття нових норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки або змін і доповнень до них не тягне за собою скасування або скорочення терміну дії дозволу. У разі невідповідності умов та меж безпеки,

встановлених чинними дозволами, новим нормам, правилам і стандартам з ядерної та радіаційної безпеки власник дозволу повинен розробити відповідні організаційно-технічні заходи. Ці заходи мають бути погоджені з державним органом, який видав дозвіл.

Якщо запровадження нових норм, правил і стандартів з ядерної і радіаційної безпеки потребує зміни видів діяльності, питання про тимчасову можливість та доцільність діяльності ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, на попередніх умовах вирішується у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ V

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЮРИДИЧНИХ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 31. Заявник

Заявник - юридична або фізична особа, яка подає документи до органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки на право здійснення певного виду діяльності.

Будь-який заявник повинен:

сповістити орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки про свій намір здійснювати який-небудь з видів діяльності, зазначених у статті 27 цього Закону, та подати заяву про надання дозволу на такий вид діяльності;

подати до органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки документацію, передбачену нормами, правилами і стандартами з ядерної та радіаційної безпеки, та іншу документацію, необхідну згідно з законодавством для розгляду питання про надання заявникові дозволу на відповідний вид діяльності.

Стаття 32. Ліцензіат

Ліцензіат - юридична або фізична особа, що має виданий у встановленому порядку дозвіл органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки на здійснення певного виду діяльності.

(частина перша статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Ліцензіат уповноважується власником джерела іонізуючого випромінювання, ядерної установки на виконання якого-небудь з видів діяльності, передбачених статтею 27 цього Закону. Повноваження ліцензіата, що визначаються власником ядерної установки, джерела іонізуючого випромінювання, мають бути достатніми для виконання ним функцій щодо відповідальності за безпеку і не повинні суперечити вимогам законодавства України.

Ліцензіат несе всю повноту відповідальності за радіаційний і фізичний захист та безпеку ядерної установки, об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, іншого, джерела іонізуючого випромінювання незалежно від діяльності та відповідальності постачальників і органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

(частина третя статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 17.11.2009 р. N 1718-VI, від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Ліцензіат повинен мати фінансові, матеріальні та інші ресурси, відповідну організаційну структуру і персонал для підтримання рівня безпеки, передбаченого нормами, правилами і стандартами з безпеки, а також вимогами виданого дозволу.

Ліцензіат повинен мати фінансові можливості відшкодування збитків від аварій, що можуть статися під час використання ядерної енергії, власними коштами або за рахунок коштів страхових компаній (організацій).

Повноваження ліцензіата стосовно зазначених видів діяльності набирають чинності тільки після отримання відповідного дозволу органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки. Позбавлення ліцензіата відповідного дозволу не звільняє його від відповідальності за безпеку ядерної установки або джерела іонізуючого випромінювання до моменту передачі їх іншим особам або отримання нового дозволу.

Ліцензіат встановлює вимоги щодо кваліфікації персоналу, залежно від його відповідальності за безпечне використання ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, контроль за ними та за належну експлуатацію устаткування, яке пов'язане із забезпеченням безпеки. Вимоги щодо кваліфікації персоналу, який виконує свої функції на основі виданої йому ліцензії (ліцензований персонал), повинні бути ухвалені органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

(частина сьома статті 32 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

У разі аварії ліцензіат зобов'язаний безперервно з моменту початку аварії вести контроль і прогноз виходу радіоактивних речовин за межі ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та інформувати про це відповідні органи і організації у встановленому порядку.

Ліцензіат забезпечує в межах своєї компетенції реалізацію заходів щодо захисту персоналу та населення у разі аварії на ядерній установці чи під час застосування джерел іонізуючого випромінювання.

Ліцензіат у межах своєї компетенції зобов'язаний забезпечити реалізацію заходів з підготовки спеціальної соціальної інфраструктури в зоні спостереження для своєчасного реагування та подолання аварійної ситуації.

(статтю 32 доповнено новою частиною десятою згідно із Законом України від 05.10.2006 р. N 232-V, у зв'язку з цим частину десяту вважати частиною одинадцятою)

Ліцензіат зобов'язаний сповіщати орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки про кожне додаткове джерело іонізуючого випромінювання, а також про передачу джерела іонізуючого випромінювання іншій особі, яка має відповідний дозвіл. Ліцензіату забороняється передавати джерело іонізуючого випромінювання особі, яка не має відповідного дозволу.

Стаття 33. Експлуатуюча організація (оператор)

Експлуатуюча організація (оператор) - це **призначена** державою юридична особа, яка здійснює діяльність, пов'язану з вибором майданчика, проектуванням, будівництвом, введенням в експлуатацію, експлуатацією, зняттям з експлуатації ядерної установки або вибором майданчика, проектуванням, будівництвом, експлуатацією, закриттям сховища для захоронення радіоактивних відходів, забезпечує ядерну та радіаційну безпеку і несе відповідальність за ядерну шкоду.

Експлуатуюча організація (оператор):

отримує ліцензію згідно з законодавством на здійснення діяльності на окремих етапах життєвого циклу ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів;

розробляє та здійснює заходи щодо підвищення безпеки ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів;

має право страхування зайнятості робочих місць, важливих для забезпечення безпеки ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів;

забезпечує радіаційний захист персоналу, населення та навколишнього природного середовища;

визначає, створює та підтримує безперервне функціонування системи фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання;

(абзац шостий частини другої статті 33 у редакції Закону України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

у встановленому порядку подає своєчасно і в повному обсязі інформацію про випадки порушень у роботі ядерних установок або сховищ для захоронення радіоактивних відходів;

забезпечує фінансове покриття відповідальності за ядерну шкоду у розмірі та на умовах, що визначаються законодавством України;

абзац дев'ятий частини другої статті 33 виключено

(згідно із Законом України від 24.06.2004 р. N 1868-IV)

несе відповідальність за збитки, завдані персоналу під час виконання ним службових обов'язків, згідно з законодавством України.

Експлуатуюча організація (оператор) зобов'язана періодично, відповідно до норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, здійснювати переоцінку безпеки ядерної установки або сховища для захоронення радіоактивних відходів і подавати звіти за її результатами органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

Переоцінка безпеки також здійснюється на вимогу органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки у разі істотних змін конструкції установки або сховища, а також коли досвід експлуатації свідчить про недоліки попередньої оцінки.

Експлуатуюча організація (оператор) не може вдаватися до дій або демонстрації намірів, які можуть спонукати персонал до порушення вимог цього Закону, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки.

Експлуатуюча організація (оператор) включає у собівартість виробництва електроенергії затрати на:

реалізацію програм підвищення безпеки роботи ядерних установок;
забезпечення зберігання відпрацьованого ядерного палива, переробки і захоронення радіоактивних відходів;
науково-технічний і конструкторсько-технологічний супровід експлуатації ядерних установок;
комплектування, підготовку і перепідготовку персоналу;
страхування персоналу і населення на випадок ядерної шкоди;
зняття з експлуатації та консервацію ядерних установок;
соціально-економічний розвиток територій, на яких розташовані ядерні установки та об'єкти, призначені для поводження з радіоактивними відходами.

(стаття 33 в редакції Закону
України від 11.01.2000 р. N 1370-XIV)

Стаття 34. Постачальник

Постачальник - юридична особа, яка виконує функції, пов'язані з проектуванням, виробництвом, постачанням, будівництвом або наданням інших послуг у сфері використання ядерної енергії.

Постачальник несе відповідальність за якість виконаних робіт і наданих послуг. Конкретні умови та межі відповідальності обумовлюються у контракті між ліцензіатом і постачальником.

Постачальник, що виконує посередницькі функції і бере участь в укладанні будь-якого контракту на постачання ядерних матеріалів, зобов'язаний зберігати всі документи, пов'язані з операціями, виконаними ним або від його імені, не менше одного року після закінчення терміну дії контракту. Такі документи повинні містити найменування сторін, що уклали контракт, дату підписання контракту, дані про кількість, форму і склад ядерних матеріалів разом з інформацією про їх походження і призначення.

(статтю 34 доповнено частиною третьою
згідно із Законом України від 03.02.2004 р. N 1417-IV)

Стаття 35. Персонал

Персонал - працівники підприємства, установи, організації, які виконують роботи, пов'язані з експлуатацією ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання.

(частина перша статті 35 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Персонал зобов'язаний суворо дотримувати вимог норм, правил і стандартів з безпеки, а також не вчиняти будь-яких самочинних дій, які можуть призвести до ситуацій, що порушують вимоги цього Закону.

Персонал ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, не має права на страйки.

Стаття 36. Обмеження за станом здоров'я для персоналу ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання

Персонал повинен проходити обов'язкові медичні огляди (попередній - під час прийняття на роботу і періодичні - протягом трудової діяльності).

Особи, у яких визначено захворювання, зазначене в переліку медичних протипоказань щодо допуску до роботи з джерелами іонізуючого випромінювання, до роботи на ядерних установках і з джерелами іонізуючого випромінювання не допускаються.

Перелік медичних протипоказань, за наявності яких особу не може бути допущено до робіт на ядерних установках та з джерелами іонізуючого випромінювання, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

(частина третя статті 36 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

РОЗДІЛ VI

РОЗМІЩЕННЯ, БУДІВНИЦТВО, ВВЕДЕННЯ В ЕКСПЛУАТАЦІЮ І ЗНЯТТЯ З ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК ТА ОБ'ЄКТІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ ПОВОДЖЕННЯ З РАДІОАКТИВНИМИ ВІДХОДАМИ, А ТАКОЖ ЗАКРИТТЯ СХОВИЩ ДЛЯ ЗАХОРОНЕННЯ

(назва розділу VI в редакції Закону
України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

Стаття 37. Порядок прийняття рішень щодо розміщення ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами

Пропозиції щодо розміщення ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, мають право вносити органи державної влади та органи місцевого самоврядування, окремі юридичні та фізичні особи.

(частина перша статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Пропозиції вносяться Кабінету Міністрів України.

Для розгляду питання про розміщення ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, заявник подає підготовлені у встановленому порядку матеріали, які містять обґрунтування необхідності спорудження такої установки чи об'єкта і не менш як три варіанти - щодо майданчиків для їх розміщення.

У поданих матеріалах обов'язково мають бути:

характеристика навколишнього природного середовища в районі можливого розміщення ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами;

оцінка впливу запланованих робіт по будівництву, введенню в експлуатацію, експлуатації, зняттю з експлуатації та закриттю зазначених об'єктів на людину та навколишнє природне середовище;

(абзац третій частини четвертої статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

заходи, передбачені в проекті, щодо запобігання негативному впливу на навколишнє природне середовище та його зменшення.

Рішення про будівництво ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, приймає Кабінет Міністрів України за погодженням місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, на території яких планується будівництво зазначених об'єктів. Рішення приймається на підставі висновків державної експертизи безпеки установки або об'єкта та інших експертиз відповідно до законодавства.

(частина п'ята статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Надання земельних ділянок та надр для розміщення ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, провадиться в порядку і на умовах, визначених земельним законодавством, законодавством про надра та охорону навколишнього природного середовища України.

При прийнятті рішень щодо розміщення ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, мають бути передбачені додаткові заходи, спрямовані на соціально-економічний розвиток регіону. Обсяг та порядок здійснення цих заходів у кожному конкретному випадку встановлюється Кабінетом Міністрів України за погодженням з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на підставі науково-економічних обґрунтувань.

Стаття 38. Прийняття в експлуатацію ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами

Прийняття в експлуатацію ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, здійснюється відповідно до законодавства.

(частина перша статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 29.06.2010 р. N 2367-VI)

Прийняття в експлуатацію ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, повинно здійснюватися у комплексі з передбаченими у проекті об'єктами виробничого і побутового призначення.

Стаття 39. Зняття з експлуатації і обмеження експлуатаційних характеристик ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та закриття сховища для захоронення

(назва статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

Порядок зняття з експлуатації ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та закриття сховища для захоронення повинен бути передбачений у проекті згідно з нормами, правилами і стандартами у сфері використання ядерної енергії.

(частина перша статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

Фінансування витрат в цьому разі здійснюється власником.

Пропозиції щодо зняття з експлуатації ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та закриття сховища для захоронення до вичерпання встановленого у проєкті ресурсу або щодо обмеження проєктних техніко-економічних показників їх роботи можуть вноситися органом управління та власниками за наявності відповідних обґрунтувань, узгоджених з органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

(частина третя статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 20.04.2000 р. N 1673-III, від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Рішення про дострокове зняття з експлуатації ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та закриття сховища для захоронення затверджується органами державної влади, які приймали рішення про будівництво, і доводиться до відома експлуатуючої організації або спеціалізованого підприємства не пізніше як за два роки до початку зазначених дій.

(частина четверта статті 39 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 20.04.2000 р. N 1673-III)

Стаття 40. Державна експертиза ядерної та радіаційної безпеки

Матеріали, які містять обґрунтування безпеки, зміни вимог та лімітів безпеки ядерних установок, уранових об'єктів та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання, підлягають обов'язковій державній експертизі.

(частина перша статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 17.02.2011 р. N 3038-VI, від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Державну експертизу ядерної і радіаційної безпеки ядерних установок, уранових об'єктів та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання, проводить орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки з урахуванням інших державних експертиз, які здійснюються згідно з законодавством.

(частина друга статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Експертиза проєктів будівництва проводиться відповідно до статті 31 Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності".

(статтю 40 доповнено новою частиною третьою згідно із Законом України від 17.02.2011 р. N 3038-VI, у зв'язку з цим частини третю - шосту вважати відповідно частинами четвертою - сьомою)

До участі в проведенні державної експертизи ядерних установок, уранових об'єктів чи об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання можуть залучатися представники громадськості та експерти з України, інших держав і міжнародних організацій.

(частина четверта статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Експертиза проєктів інших джерел іонізуючого випромінювання організовується місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства України.

Фінансування експертизи ядерної та радіаційної безпеки здійснюється за рахунок замовника проєкту.

Висновки державних експертиз є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами сфери використання ядерної енергії. Позитивні висновки державної екологічної експертизи і державної експертизи ядерної та радіаційної безпеки є підставою для фінансування робіт за проєктом.

Стаття 41. Громадська експертиза безпеки ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами

Громадська експертиза безпеки ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, здійснюється з ініціативи об'єднань громадян, а також місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за рахунок їх коштів або на громадських засадах організацією чи експертами згідно з законодавством.

Громадська експертиза здійснюється незалежно від державної експертизи.

Висновки громадської експертизи є рекомендаційними і подаються в органи, які здійснюють державну експертизу, а також замовнику проекту.

Стаття 42. Провадження дозвільної діяльності щодо будівництва ядерних установок та сховищ для захоронення радіоактивних відходів

Орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки видає ліцензії на будівництво ядерних установок і сховищ для захоронення радіоактивних відходів лише за наявності плану заходів щодо зняття їх з експлуатації, визначення обсягу радіоактивних відходів і поводження з ними, позитивних висновків державної експертизи ядерної та радіаційної безпеки, актів інспекційного обстеження та документів про перевірку обґрунтування безпеки в рамках відповідної дозвільної процедури.

Будівництво ядерної установки чи сховища для захоронення радіоактивних відходів без наявності ліцензії органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки припиняється за рішенням цього органу з відшкодуванням замовником завданих навколишньому природному середовищу збитків та відновленням колишнього його стану, а також з накладенням штрафу відповідно до законодавства України.

Таке рішення може бути оскаржено лише у судовому порядку. Подання скарги не зупиняє виконання рішення.

(стаття 42 у редакції Закону України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Стаття 43. Ліцензія на експлуатацію ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами

Ліцензія на експлуатацію ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, видається органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки після завершення будівництва відповідно до проекту та виконання робіт по введенню їх в експлуатацію.

Обов'язковими умовами видачі ліцензії на експлуатацію ядерної установки є подання матеріалів обґрунтування ядерної і радіаційної безпеки, а також надання фінансових гарантій щодо відшкодування можливої ядерної шкоди.

Стаття 44. Відповідальність за необґрунтоване припинення будівництва (експлуатації) ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами

Державний орган, який прийняв рішення про будівництво (експлуатацію) ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, може скасувати прийняте ним рішення або припинити їх будівництво (експлуатацію) у разі виявлення додаткових факторів, які негативно впливають на безпеку установки чи об'єкта, стан навколишнього природного середовища або тягнуть за собою інші негативні наслідки.

Збитки, пов'язані з припиненням будівництва (експлуатації) ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, у разі виявлення додаткових факторів, які можуть призвести до зниження рівня безпеки, погіршення стану навколишнього природного середовища або інших негативних наслідків, відшкодовуються за рахунок організацій, винних в тому, що ці фактори не було своєчасно виявлено і враховано.

Збитки, пов'язані з припиненням або зупиненням будівництва (експлуатації) вказаних установок та об'єктів за рішенням державного органу України, якщо такі фактори не було виявлено своєчасно, підлягають відшкодуванню з державного бюджету.

РОЗДІЛ VII

ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ ТЕРИТОРІЇ У МІСЦЯХ РОЗТАШУВАННЯ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК ТА ОБ'ЄКТІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ ПОВОДЖЕННЯ З РАДІОАКТИВНИМИ ВІДХОДАМИ

Стаття 45. Встановлення особливого режиму території у місцях розташування ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами

У місцях розташування ядерних установок та об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, може бути встановлено особливий режим території.

Порядок визначення особливого режиму території встановлюється Кабінетом Міністрів України.

У місцях розташування ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, встановлюються санітарно-захисна зона і зона спостереження.

Розміри і межі зазначених зон визначаються у проєкті згідно з нормами, правилами і стандартами у сфері використання ядерної енергії, а також узгоджуються з органомдержавного регулювання ядерної та радіаційної безпеки. У санітарно-захисній зоні і зоні спостереження повинен здійснюватися контроль за радіаційним станом.

(частина четверта статті 45 у редакції
Закону України від 17.05.2012 р. N 4717-VI,
із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

(зміни до частини четвертої статті 45, передбачені абзацом третім підпункту 16 пункту 9 Закону України від 16.10.2012 р. N 5460-VI, внесені не будуть у зв'язку з викладенням цієї частини з 13.06.2012 р. у новій редакції Законом України від 17.05.2012 р. N 4717-VI)

У санітарно-захисній зоні забороняється розміщення жилих будинків та громадських споруд, дитячих та лікувально-оздоровчих установ, а також промислових підприємств, об'єктів громадського харчування, допоміжних та інших споруд, не пов'язаних з діяльністю ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами.

Використання для народногосподарських цілей земель і водоймищ, розташованих у санітарно-захисній зоні, можливе лише з дозволу органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки за погодженням з експлуатуючою організацією за умови обов'язкового проведення радіологічного контролю продукції, яка виробляється.

(частина шоста статті 45 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Збитки і витрати, пов'язані з встановленням санітарно-захисної зони в районі розміщення ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, відшкодовуються відповідно до законодавства України.

Стаття 46. Обмеження прав осіб, що перебувають на території ядерної установки

На території ядерної установки персонал, відвідувачі, їх транспортні засоби можуть бути оглянуті посадовими особами підрозділу охорони з використанням спеціальних засобів виявлення боєприпасів, зброї, радіоактивних, отруйних та наркотичних речовин, інших предметів, за допомогою яких можливе вчинення диверсійних та терористичних актів.

Без дозволу експлуатуючої організації забороняються відео-, кіно-, фотозйомки інженерних та технічних засобів охорони ядерних установок.

Стаття 47. Громадські заходи на території ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами

Проведення зборів, мітингів, демонстрацій та інших громадських заходів на території ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та в санітарно-захисній зоні забороняється.

Організація і проведення мітингів, демонстрацій, пікетування, блокування транспортних комунікацій та інших громадських заходів за межами території ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, та їх санітарно-захисних зон, якщо внаслідок проведення таких заходів може виникнути порушення дієздатності систем ядерної установки чи об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, або буде утруднено допуск персоналу, підвезення людей, вантажів, пожежної та іншої спеціальної техніки, забороняється.

Шкода, заподіяна внаслідок умисного блокування транспортних комунікацій та інших незаконних дій, що посягають на безпечну роботу ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, відшкодовується особами у встановленому законодавством порядку, а також місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у випадках, коли ними не було вжито необхідних заходів до запобігання зазначеним діям та їх припинення.

Особи, винні в порушенні положень цієї статті, притягаються до відповідальності згідно з законодавством України.

РОЗДІЛ VIII

ОСОБЛИВІ УМОВИ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗПЕКИ СУДЕН, КОСМІЧНИХ ТА ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ З ЯДЕРНИМИ УСТАНОВКАМИ АБО ДЖЕРЕЛАМИ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

Стаття 48. Особливі умови регулювання безпеки суден та інших плавзасобів з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання

Відповідальність за безпеку суден та інших плавзасобів з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання покладається на:

будівельні підприємства - на етапі проектування, будівництва та введення в експлуатацію судна чи іншого плавзасобу з ядерною установкою або джерелом іонізуючого випромінювання;

ліцензіата - після прийняття судна чи іншого плавзасобу з ядерною установкою або джерелом іонізуючого випромінювання в експлуатацію.

Діяльність, пов'язана з використанням суден з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання, регулюється Кодексом торговельного мореплавства України.

Перелік портів України, в які дозволяється заходження суден та інших плавзасобів з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання, визначається Кабінетом Міністрів України.

Адміністрація порту України, до якого дозволено заходження суден та інших плавзасобів з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання, повинна мати план заходів щодо захисту персоналу порту та інших осіб, що перебувають на території та в акваторії порту, на випадок аварії з такими суднами або плавзасобами та забезпечувати у разі необхідності його реалізацію. Відповідальність за здійснення плану заходів щодо захисту населення на випадок такої аварії покладається на адміністрацію порту та [місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування](#).

Судна та інші плавзасоби з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання, що зазнають лиха, можуть заходити в будь-який визначений переліком порт України з попереднім оповіщенням адміністрації порту.

Скидання радіоактивних речовин в води океанів, морів, рік і внутрішніх водойм з суден та інших плавзасобів у розмірах, що перевищують межі, встановлені нормами, правилами і стандартами з ядерної і радіаційної безпеки, забороняється.

У разі витоку з суден та інших плавзасобів радіоактивних речовин вище встановлених меж капітани або керівники команд цих суден та плавзасобів зобов'язані здійснити всі залежні від них заходи для припинення або обмеження витоку радіоактивних речовин, їх розповсюдження в навколишнє природне середовище та невідкладно інформувати [орган](#) державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки, інші судна, порти, що знаходяться в зоні можливого радіаційного впливу.

(частина сьома статті 48 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Оповіщення держав, розташованих у зоні можливого радіаційного впливу в результаті радіаційного інциденту на суднах та інших плавзасобах з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання, здійснюється відповідно до міжнародних угод та актів законодавства України.

Стаття 49. Особливі умови регулювання безпеки космічних і літальних апаратів з ядерними установками та джерелами іонізуючого випромінювання на борту

Під час проектування, будівництва та експлуатації космічних і літальних апаратів з ядерними установками або джерелами іонізуючого випромінювання на борту мають враховуватись можливі аварії таких космічних та літальних апаратів, при цьому радіаційний вплив на людей і навколишнє природне середовище не повинен перевищувати меж, встановлених нормами, правилами і стандартами з ядерної та радіаційної безпеки.

У разі виникнення несправності на борту космічного або літального апарату, який є власністю України, з ядерною установкою або джерелом іонізуючого випромінювання, яка може спричинити незаплановане повернення радіоактивних речовин на Землю, оповіщення заінтересованих держав та надання їм у разі необхідності допомоги здійснюються відповідно до міжнародних угод та актів законодавства України. Оповіщення [місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування](#) населення, подання в разі необхідності допомоги населенню здійснюється в порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ ІХ

ПОВОДЖЕННЯ З РАДІОАКТИВНИМИ ВІДХОДАМИ

Стаття 50. Мета радіаційної безпеки при поводженні з радіоактивними відходами

Метою радіаційної безпеки при поводженні з радіоактивними відходами є захист людини і навколишнього природного середовища від неприпустимого радіаційного впливу у період, під час якого радіоактивні відходи являють собою потенційну загрозу.

Вимоги щодо поводження з радіоактивними відходами визначаються законодавством України.

Стаття 51. Право власності на радіоактивні відходи

Радіоактивні відходи переходять у власність держави з моменту підписання документа про передачу радіоактивних відходів від ліцензіата, в результаті діяльності якого вони утворились.

До передачі радіоактивних відходів у власність держави ліцензіат, внаслідок діяльності якого утворюються радіоактивні відходи, несе відповідальність за радіаційний захист та безпеку при поводженні з радіоактивними відходами.

Стаття 52. Фінансування поводження з радіоактивними відходами

Фінансування поводження з радіоактивними відходами після того, як вони перейшли у власність держави, здійснюється за рахунок [Державного](#) фонду поводження з радіоактивними відходами.

(частина перша статті 52 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 17.09.2008 р. N 515-VI)

Розмір та порядок відрахування внесків виробниками відходів до цього фонду встановлюються законодавством України.

Стаття 53. Трансграничне перевезення радіоактивних відходів

Перевезення на територію України радіоактивних відходів з територій інших держав забороняється, крім тих, що утворилися внаслідок послуг, які було надано Україні іншою державою і на які поширюється дія контрактної угоди між ними щодо повернення таких відходів в Україну.

Порядок трансграничних перевезень радіоактивних відходів на територію України або через її територію визначається міжнародними договорами, учасником яких є Україна.

РОЗДІЛ X

ПЕРЕВЕЗЕННЯ РАДІОАКТИВНИХ МАТЕРІАЛІВ

(назва розділу X із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Стаття 54. Учасники перевезення радіоактивних матеріалів

(назва статті 54 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Учасниками перевезення [радіоактивних матеріалів](#) є вантажовідправник - юридична або фізична особа, що подає вантаж для перевезення і іменується у перевізних документах вантажовідправником, та перевізник - особа, що здійснює перевезення [радіоактивних матеріалів](#) будь-яким видом транспорту.

(частина перша статті 54 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Вантажовідправник несе безпосередню відповідальність за безпеку перевезень [радіоактивних матеріалів](#), якщо інше не передбачено контрактом.

(частина друга статті 54 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Стаття 55. Умови видачі дозволу на перевезення радіоактивних матеріалів

(назва статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Дозвіл на перевезення [радіоактивних матеріалів](#) видається лише за умови:

(абзац перший статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

підтвердження сертифікатом безпеки упаковки;

наявності дозволу [центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення](#), на перевезення [радіоактивних матеріалів](#) транспортним засобом;

(абзац третій статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законами України від 22.05.2003 р. N 887-IV, від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

документального підтвердження того, що перевезення здійснюється особами, які мають достатні знання з радіаційного захисту;

наявності плану аварійних заходів під час перевезення;

гарантування, що перевезення [радіоактивних матеріалів](#) здійснюється транспортом, який відповідає вимогам даного перевезення;

(абзац шостий статті 55 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

гарантування відшкодування шкоди, яка може бути завдана внаслідок аварії;
гарантування того, що під час перевезення ядерних матеріалів їх приймання або передача здійснюються лише за наявності документів, оформлених у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Документи повинні містити найменування сторін, що передають і одержують ядерні матеріали, а також дані про кількість, форму і склад таких матеріалів і зберігатися учасниками перевезень не менше одного року. Опис переданих ядерних матеріалів може бути замінено відповідним позначенням вантажу у разі, коли це необхідно для цілей фізичного захисту, що має бути відображено в супровідних документах учасників перевезень.

(статтю 55 доповнено абзацом восьмим згідно із
Законом України від 03.02.2004 р. N 1417-IV)

Стаття 56. Аварійні заходи під час перевезення радіоактивних матеріалів

(назва статті 56 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

На випадок транспортних аварій під час перевезення радіоактивних матеріалів відповідними державними органами та органами місцевого самоврядування обов'язково розробляються плани аварійних заходів (державний, регіональні, місцеві).

(частина перша статті 56 із змінами, внесеними
згідно із Законами України від 22.05.2003 р. N 887-IV,
від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Вантажовідправники та перевізники також зобов'язані мати власні плани аварійних заходів.

Забороняється надавати дозвіл на перевезення радіоактивних матеріалів за відсутності плану аварійних заходів і забезпечення готовності до їх реалізації на випадок транспортної аварії. Вимоги до змісту, порядку розробки та затвердження аварійних заходів встановлюються нормами, правилами і стандартами з ядерної та радіаційної безпеки.

(частина третя статті 56 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Стаття 57. Забезпечення якості перевезень радіоактивних матеріалів

(назва статті 57 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Всі учасники перевезень радіоактивних матеріалів, а також орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки повинні мати систему забезпечення якості, яка включає програму систематичного контролю та інспекцій, спрямовану на забезпечення безпеки під час перевезення радіоактивних матеріалів.

(стаття 57 із змінами, внесеними згідно із
Законами України від 22.05.2003 р. N 887-IV,
від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 58. Спеціальні умови перевезень радіоактивних матеріалів

(назва статті 58 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

Перевезення вантажу, що не відповідає нормам, правилам і стандартам з ядерної та радіаційної безпеки, здійснюється з дотриманням спеціальних умов, які встановлюються органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки. Такі умови мають забезпечувати рівень безпеки не нижчий, ніж передбачено нормами, правилами і стандартами з ядерної та радіаційної безпеки.

(стаття 58 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 59. Особливі вимоги щодо міжнародних і транзитних перевезень радіоактивних матеріалів

Під час міжнародних і транзитних перевезень радіоактивних матеріалів територією України орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки попередньо узгоджує такі перевезення з компетентними органами всіх країн, територією яких здійснюватиметься перевезення.

Порядок надання дозволів на перевезення радіоактивних матеріалів, включаючи узгодження відповідних документів для подання клопотання на одержання дозволу, надання дозволу, підтвердження про одержання такого дозволу, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки не може відмовити у наданні дозволу на перевезення територією України радіоактивних відходів від переробки відпрацьованого ядерного палива, які

повертаються до країни походження для зберігання або захоронення, якщо такий дозвіл було надано для первинного перевезення відпрацьованого ядерного палива і таке перевезення здійснюється згідно із законодавством України.

Вивезення радіоактивних відходів з України на територію інших країн не дозволяється, якщо за висновком органу державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки ці країни не мають належних технічних та інших можливостей для безпечного поводження з такими відходами.

Ввезення на територію України джерел іонізуючого випромінювання та їх вивезення в інші країни дозволяються за умов наявності у вантажоодержувача ліцензії на використання таких джерел.

При міжнародних перевезеннях радіоактивних матеріалів їх відправником або кінцевим одержувачем має бути суб'єкт господарювання, що зареєстрований в Україні.

(стаття 59 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV,
у редакції Закону України від 03.02.2004 р. N 1417-IV)

Розділ XI

ФІЗИЧНИЙ ЗАХИСТ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК, ЯДЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ, РАДІОАКТИВНИХ ВІДХОДІВ, ІНШИХ ДЖЕРЕЛ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ

(назва розділу XI у редакції Закону
України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Стаття 60. Цілі фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання

Цілями фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання є:

створення умов для мінімізації можливості вчинення диверсії, крадіжки або будь-якого іншого неправомірного вилучення ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також зміцнювали б режим нерозповсюдження ядерної зброї;

(абзац другий статті 60 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 17.11.2009 р. N 1718-VI)

сприяння здійсненню заходів з розшуку та повернення зниклих ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання та зведення до мінімуму радіологічних наслідків диверсії.

(абзац третій статті 60 у редакції
Закону України від 17.11.2009 р. N 1718-VI)

(стаття 60 у редакції Закону

України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Стаття 61. Обов'язковість фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання

Забезпечення фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання є обов'язковою умовою для надання ліцензії на здійснення діяльності на усіх етапах їх життєвого циклу, а також на виробництво, використання, зберігання, технічне обслуговування ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

(частина перша статті 61 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Рівень фізичного захисту ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання під час міжнародних перевезень повинен відповідати міжнародним договорам, учасником яких є Україна.

Забороняються експлуатація ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також проведення особливих робіт з використання ядерних матеріалів у будь-якій формі та під час їх виробництва, використання, перероблення, транспортування або зберігання, якщо не вжито заходів для виконання вимог до забезпечення фізичного захисту.

(стаття 61 у редакції Закону
України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Стаття 62. Державне регулювання фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання

Державне регулювання фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання здійснює орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

Порядок державного регулювання фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання встановлює Кабінет Міністрів України.

(стаття 62 у редакції Закону
України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Стаття 63. Відповідальність за порушення порядку визначення, створення та підтримку безперервного функціонування систем фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання

Відповідальність за порушення порядку визначення, створення та підтримку безперервного функціонування систем фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, інших джерел іонізуючого випромінювання несуть експлуатуюча організація (оператор) та інші суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії.

(стаття 63 у редакції Закону
України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Стаття 64. Допуск осіб до роботи на ядерних установках з ядерними матеріалами і об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання

(назва статті 64 у редакції Закону
України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Допуск осіб до роботи на ядерних установках з ядерними матеріалами і об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання, надає керівник підприємства, установи, організації за наявності позитивних висновків спеціальної перевірки всіх відомостей, що подають про себе особи, які бажають виконувати роботи на ядерних установках з ядерними матеріалами і об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання, відповідно до вимог цього Закону.

(частина перша статті 64 у редакції
Закону України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Спеціальну перевірку виконують, на підставі відповідного запиту державні органи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність згідно з законодавством.

Порядок проведення спеціальної перевірки встановлює Кабінет Міністрів України.

Стаття 65. Обов'язки осіб, щодо яких проводиться спеціальна перевірка

Особи, які бажають виконувати роботи з ядерними матеріалами або на ядерних установках і об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання, повинні:

(абзац перший частини першої статті 65 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

подавати про себе достовірні відомості, які у встановленому порядку визнано необхідними для отримання допуску до роботи, та давати письмову згоду на проведення перевірки цих відомостей;

не брати участі в діяльності об'єднань громадян, яка не підлягає легалізації відповідно до законодавства або заборонена у встановленому порядку.

Особи, які виконують роботи з ядерними матеріалами або на ядерних установках і об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання, зобов'язані:

(абзац перший частини другої статті 65 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

виконувати у встановленому порядку вимоги обмеження допуску до ядерних матеріалів та ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами;

(абзац другий частини другої статті 65 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

повідомляти посадових осіб, які надали їм дозвіл на допуск до роботи, про виникнення обставин, за яких цей допуск не надається.

Стаття 66. Відмова в наданні допуску до роботи або анулювання допуску

Допуск до роботи не може бути надано або раніше наданий допуск анулюється, якщо особа:

не виконує вимог статті 65 цього Закону;

має судимість, яка визнана у встановленому порядку несумісною з зайняттям відповідної посади;

перебуває під слідством;

була звільнена з попереднього місця роботи за порушення трудової дисципліни;

була офіційно попереджена про недопустимість погроз вчинення злочину;

бере участь у протиправній діяльності органів іноземних держав та іноземних організацій.

У разі, коли особа отримала допуск до роботи, але згодом виникли обставини, за якими цей допуск не надається, існуючий допуск анулюється посадовою особою, яка його надавала. Звільнення осіб, яким допуск анулюється, здійснюється без попередньої згоди [виборного органу первинної профспілкової організації \(профспілкового представника\)](#).

(частина друга статті 66 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 10.07.2003 р. N 1096-IV)

Рішення про відмову в наданні допуску до роботи або про його анулювання адміністрація підприємства, установи, організації приймає після співбесіди з особою, щодо якої воно приймається, з зазначенням підстав прийняття такого рішення та з письмовим повідомленням цієї особи. Це рішення може бути оскаржено в судовому порядку у встановлений термін.

РОЗДІЛ XII

ЗАПОБІГАННЯ ВИКОРИСТАННЮ ЯДЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ, ОБЛАДНАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ У ВОЄННИХ ЦІЛЯХ

Стаття 67. Державна система гарантій

Державна система гарантій включає комплекс технічних та організаційних заходів і застосовується щодо всього ядерного матеріалу, який використовується в мирних цілях у межах території України, під її юрисдикцією або знаходиться під її контролем.

Метою державної системи гарантій є забезпечення того, що ядерні матеріали, обладнання та технології, які використовуються в мирних цілях, не будуть використані у воєнних цілях.

Державна система гарантій базується на цьому Законі, положеннях міжнародних та двосторонніх договорів, учасником яких є Україна, і включає:

[державну систему обліку та контролю ядерних матеріалів](#);

державну систему експортно-імпортного контролю ядерних матеріалів, обладнання і технологій.

Стаття 68. Державна система обліку та контролю ядерних матеріалів

Організацію та ведення державного [обліку і контролю ядерних матеріалів](#) в Україні здійснює орган державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки.

Відповідальність за здійснення обліку та контролю ядерних матеріалів на ядерних установках несе експлуатуюча організація.

Стаття 69. Державна система експортного контролю ядерних матеріалів, обладнання та технологій

Експорт ядерних матеріалів, обладнання та технологій перебуває під контролем держави і здійснюється в рамках державної системи експортного контролю.

Ліцензії на експорт ядерних матеріалів, обладнання та технологій надаються у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 70. Обмеження щодо міжнародної передачі ядерних матеріалів, обладнання та технологій

Міжнародна передача ядерних матеріалів - це імпорт та експорт ядерних матеріалів, обладнання і технологій, які підпадають під гарантії Міжнародного агентства по атомній енергії.

Забороняється міжнародна передача ядерних матеріалів, обладнання та технологій, що використовуються у межах території України, під її юрисдикцією, або міжнародна передача, яка здійснюється під її контролем в іншій державі, якщо вони:

не взяли на себе зобов'язань щодо використання ядерних матеріалів, обладнання та технологій виключно в мирних цілях;

не гарантували ефективного фізичного захисту ядерних матеріалів для запобігання несанкціонованому використанню або поводженню з ними;
не підтвердили наявність державної системи обліку та контролю ядерних матеріалів;
не взяли на себе зобов'язань щодо умов реекспорту ядерних матеріалів, обладнання та технологій третім державам.

Стаття 71. Передача відповідальності за ядерний матеріал

Ядерний матеріал, який підлягає гарантіям або такий, що повинен підлягати гарантіям і є предметом міжнародної передачі, розглядається як такий, що перебуває під відповідальністю:

держави-відправника - у разі імпорту в Україну до моменту, коли така відповідальність знімається з держави-відправника відповідно до контракту, але не пізніше моменту прибуття ядерного матеріалу до пункту призначення на території України;

України - у разі експорту з України до моменту, коли держава-одержувач бере на себе таку відповідальність відповідно до контракту, але не пізніше моменту прибуття ядерного матеріалу до пункту призначення держави-одержувача.

Україна не несе відповідальності за ядерний матеріал, якщо він перевозиться через її територію, над нею або на її літаках, за умови, що цей ядерний матеріал відповідно до контракту про перевезення є власністю іншої держави.

РОЗДІЛ XIII

ВІДШКОДУВАННЯ ЯДЕРНОЇ ШКОДИ

Стаття 72. Відповідальність оператора за ядерну шкоду

Відповідальність оператора за ядерну шкоду згідно з цим Законом є абсолютною - тобто настає незалежно від встановлення її вини, крім випадків, передбачених частиною другою статті 73.

(стаття 72 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Жодна особа, крім оператора, не несе відповідальності за ядерну шкоду, за винятком випадків, передбачених цим Законом.

(статтю 72 доповнено частиною другою згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Стаття 73. Виникнення відповідальності оператора за ядерну шкоду

(назва статті 73 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Відповідальність оператора за ядерну шкоду настає, якщо ця шкода заподіяна ядерним інцидентом на ядерній установці, а також під час перевезення ядерного матеріалу на ядерну установку оператора після прийняття ним від оператора іншої ядерної установки відповідальності за цей матеріал або під час його перевезення з ядерної установки оператора і відповідальність за який не була прийнята іншим оператором згідно з письмовою угодою.

(частина перша статті 73 в редакції Закону України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Оператор звільняється від відповідальності за ядерну шкоду, якщо вона заподіяна ядерним інцидентом, що виник безпосередньо як наслідок стихійного лиха виняткового характеру, збройного конфлікту, воєнних дій, громадянської війни або повстання.

(частина друга статті 73 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Якщо ядерна шкода пов'язана з відповідальністю більш як одного оператора, ці оператори несуть часткову відповідальність. Якщо частка кожного з них у цій шкоді не може бути обґрунтовано визначена, ці оператори несуть солідарну відповідальність. У будь-якому разі відповідальність кожного оператора не повинна перевищувати розміру, встановленого статтею 75 цього Закону.

Якщо ядерна шкода була заподіяна під час транзиту ядерного матеріалу через територію України, відповідальність за ядерну шкоду несе оператор, що є вантажовідправником чи є його одержувачем. Момент переходу відповідальності визначається угодою між вантажовідправником і вантажоодержувачем. У разі відсутності чіткого визначення настання цього моменту вантажовідправник несе відповідальність до моменту передачі вантажу уповноваженій особі на кордоні держави, до якої відправлено вантаж, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, учасником яких є Україна.

Якщо оператор доведе, що ядерна шкода виникла повністю або частково внаслідок грубої недбалості особи, якій заподіяна шкода, або внаслідок дії чи бездіяльності такої особи з наміром заподіяти шкоду, оператор за рішенням суду може звільнитися повністю або частково від обов'язку відшкодування шкоди, заподіяної такій особі.

Положення цього Закону не застосовуються до відповідальності оператора за ядерну шкоду, заподіяну безпосередньо ядерній установці або будь-якому майну на місці розташування цієї установки, що використовується або має використовуватися у зв'язку з цією установкою, або транспортному засобу, на якому ядерний матеріал перебував під час ядерного інциденту.

(статтю 73 доповнено новими частинами згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР, у зв'язку з цим частини третю та четверту вважати частинами сьомою та восьмою)

До відносин, які виникають у зв'язку із заподіянням шкоди в частині, що не регулюється цим Законом, застосовуються норми цивільного законодавства України.

Відповідальність за шкоду, спричинену Чорнобильською катастрофою, встановлюється законом.

(частина восьма статті 73 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 74. Невіддільність ядерної шкоди від неядерної шкоди

Коли ядерна шкода та неядерна шкода спричинені спільно ядерним інцидентом та подіями іншого характеру, то неядерна шкода, якщо вона не може бути обгрунтовано відокремлена від ядерної, вважається ядерною шкодою, спричиненою цим ядерним інцидентом.

Стаття 75. Обмеження відповідальності оператора за ядерну шкоду

Відповідальність оператора за ядерну шкоду обмежується сумою, еквівалентною 50 мільйонам Спеціальних прав запозичення за кожний ядерний інцидент, де Спеціальні права запозичення означають розрахункову одиницю, визначену Міжнародним валютним фондом, яка використовується ним для здійснення власних операцій та угод.

Будь-які відсотки або витрати, які встановлюються судом щодо позовів про відшкодування ядерної шкоди, не включаються до розміру відповідальності оператора і виплачуються додатково до будь-якої суми відшкодування.

(стаття 75 в редакції Закону України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Стаття 76. Строк позову щодо справ про відшкодування ядерної шкоди

Право на подання позову про відшкодування ядерної шкоди, заподіяної життю і здоров'ю особи, не обмежується строком давності.

(частина перша статті 76 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Право на подання позову про відшкодування ядерної шкоди, заподіяної майну або навколишньому природному середовищу, діє протягом десяти років з дня заподіяння шкоди.

Якщо ядерна шкода заподіяна ядерним інцидентом, пов'язаним з ядерним матеріалом, який під час цього ядерного інциденту був викрадений, загублений, викинутий чи залишений без догляду, період, встановлений згідно з частиною другою цієї статті, відрховується з дня виникнення цього ядерного інциденту, але ні в якому разі не повинен перевищувати двадцяти років з дня крадіжки, втрати, викидання чи залишення ядерного матеріалу без догляду.

(статтю 76 доповнено частиною третьою згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Право на відшкодування ядерної шкоди, передбачене частинами другою і третьою цієї статті, втрачає силу, якщо позов не подано протягом трьох років від дня, коли особа, якій завдано ядерної шкоди, знала або мала знати про таку шкоду і про оператора, який є відповідальним за цю шкоду, за умови, що періоди, встановлені згідно з частинами другою і третьою цієї статті, не будуть перевищені.

(статтю 76 доповнено частиною четвертою згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Стаття 77. Страхування та інше фінансове забезпечення при відшкодуванні ядерної шкоди

Оператор забезпечує страхування або інше фінансове забезпечення відшкодування за ядерну шкоду у розмірі та на умовах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

(частина перша статті 77 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Якщо розміру страхування або іншого фінансового відшкодування недостатньо, то в такому разі відшкодування шкоди за поданими позовами забезпечується державою.

Держава має право регресу до оператора, який не забезпечив відшкодування ядерної шкоди у розмірі, встановленому статтею 75 цього Закону.

(статтю 77 доповнено частиною третьою згідно із
Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Стаття 78. Відшкодування ядерної шкоди за рахунок інших джерел страхування або відшкодування

Відшкодування ядерної шкоди включає кошти, які виплачуються з фондів соціального страхування та соціального забезпечення, фондів медичного страхування, а також кошти, які виплачуються у разі нещасного випадку на виробництві або на випадок професійних захворювань. Фонди, за рахунок яких здійснено відшкодування, та організації, які виплатили зазначені суми на відшкодування ядерної шкоди, мають право регресного позову до оператора.

(стаття 78 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Стаття 79. Право регресу оператора

(назва статті 79 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

Оператор має право регресу лише у двох випадках:

(абзац перший статті 79 із змінами, внесеними
згідно із Законом України від 03.12.97 р. N 684/97-ВР)

якщо це право передбачено письмовою угодою;

проти фізичної особи, яка діяла або не діяла з наміром заподіяти шкоду, якщо в результаті дії або бездіяльності цієї особи стався ядерний інцидент.

Стаття 80. Розгляд справ стосовно позовів про відшкодування ядерної шкоди

Справи стосовно позовів про відшкодування ядерної шкоди, заподіяної ядерним інцидентом, що мав місце на території України, розглядаються виключно судами України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, учасником яких є Україна.

РОЗДІЛ XIV

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття 81. Відповідальність персоналу та посадових осіб ядерної установки, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, джерела іонізуючого випромінювання, підприємств, установ, організацій і громадян за порушення законодавства у сфері використання ядерної енергії

(назва статті 81 із змінами, внесеними згідно із
Законом України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

Порушення законодавства у сфері використання ядерної енергії персоналом та посадовими особами ядерної установки, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, джерел іонізуючого випромінювання, персоналом і посадовими особами підприємств, установ і організацій, які здійснюють будь-яку іншу діяльність у сфері використання ядерної енергії, і громадянами тягне за собою дисциплінарну, цивільну (крім цивільної відповідальності за ядерну шкоду), адміністративну та кримінальну відповідальність згідно з законом.

(частина перша статті 81 із змінами, внесеними
згідно із Законами України від 15.05.2003 р. N 747-IV,
від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Правопорушеннями у сфері використання ядерної енергії є:

порушення норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки;

недотримання вимог щодо розміщення ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання;

проведення робіт на ядерній установці, джерелі іонізуючого випромінювання, а також поводження з ядерними матеріалами та джерелами іонізуючого випромінювання без наявності дозволу;

(абзац четвертий частини другої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

використання ядерної установки, джерел іонізуючого випромінювання, ядерних матеріалів у медичних цілях без дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення;

(абзац п'ятий частини другої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

невиконання умов дозволів органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки;

(абзац шостий частини другої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

невиконання приписів органів державного регулювання з ядерної та радіаційної безпеки;

надання дозволів та приписів посадовими особами органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки з порушенням встановленого порядку;

(абзац восьмий частини другої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.05.2003 р. N 887-IV)

поставка, монтаж та введення в експлуатацію несправного обладнання ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання;

прийняття в експлуатацію ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання без спорудження та введення в дію всіх передбачених проектом цих комплексів об'єктів;

прийняття в експлуатацію ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання без реалізації заходів щодо забезпечення захисту персоналу цих установок, населення прилеглих районів та навколишнього природного середовища;

створення перешкод у виконанні посадовими особами органів державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки своїх функцій;

невиконання службових обов'язків у критичних ситуаціях, що призвело або могло призвести до людських жертв чи радіоактивного забруднення навколишнього природного середовища;

самовільне залишення ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання оперативним персоналом чергової зміни;

допуск до роботи на ядерній установці, джерелі іонізуючого випромінювання персоналу, який не пройшов відповідної підготовки чи не має документа, що засвідчує його кваліфікацію, осіб молодше 18 років, а також тих, які мають медичні протипоказання;

допуск до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках і об'єктах, призначених для поводження з радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання, осіб, які не пройшли спеціальної перевірки;

(абзац шістнадцятий частини другої статті 81 у редакції Закону України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

насильніцькі дії, які перешкоджають оперативному персоналу та посадовим особам виконувати службові обов'язки;

пряме чи опосередковане примушування посадовими особами оперативного персоналу до порушення регламенту та інструкцій з експлуатації ядерної установки, джерела іонізуючого випромінювання;

ухилення від виконання своїх обов'язків згідно з діючим планом захисту населення та персоналу на випадок аварії;

направлення посадовою особою підлеглих в радіаційно небезпечні зони без їх згоди і без інформування про можливі рівні опромінювання, а також з порушенням передбачених для цих умов норм, правил та інструкцій;

необгрунтована відмова від надання інформації або надання недостовірної інформації, несвоєчасне надання або приховування інформації, а також необгрунтоване віднесення інформації, зазначеної у частині першій статті 10 цього Закону, до категорії відомостей з обмеженим доступом;

приховування факту про виникнення аварії на ядерній установці, джерелі іонізуючого випромінювання або несвоєчасне інформування про це органів державної влади та самоврядування;

приховування та перекручення інформації про аварію або інших даних, які впливають на оцінку безпеки;

приховування інформації про стан радіоактивного забруднення навколишнього природного середовища, а також надання умисно неправдивої інформації про стан радіаційної обстановки;

необгрунтований або умисний викид радіоактивних речовин в атмосферу, водне середовище та надра в кількостях, що перевищують гранично допустимі рівні;

крадіжка, незаконне придбання, зберігання, передача, продаж, використання або руйнування ядерних матеріалів, джерел іонізуючого випромінювання, приховування інформації про підготовку або здійснення таких дій; дії, що призвели або могли призвести до ядерної шкоди; вимога здійснити певні дії або утриматись від них, поєднана із загрозою використання ядерних матеріалів чи джерел іонізуючого випромінювання; порушення встановленого порядку ядерного експорту та імпорту; залучення до господарського обігу з метою використання та споживання населенням продукції, що зазнала опромінення, або виробництва та реалізація без дозволу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, продукції, яка містить радіоактивні речовини понад встановлену норму;

(абзац тридцятий частини другої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

порушення вимог щодо забезпечення фізичного захисту ядерних матеріалів, джерел іонізуючого випромінювання, ядерної установки та радіоактивних відходів;

(абзац тридцять перший частини другої статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 15.05.2003 р. N 747-IV)

участь у проведенні на території ядерної установки, об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, несанкціонованих громадських заходів;

організація несанкціонованих мітингів та інших заходів поза територією ядерної установки, об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, якщо ці заходи спричинили або могли спричинити перешкоди у доставці до них людей, вантажів, пожежної або іншої спеціальної техніки, а також якщо сталися або могли статися порушення дієздатності систем життєзабезпечення установки, об'єкта.

Відповідальність за інші правопорушення у сфері використання ядерної енергії встановлюється законом.

(частина третя статті 81 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 82. Відповідальність підприємств, установ і організацій

На підприємства, установи і організації, інші суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють діяльність у сфері використання ядерної енергії, у разі порушення законодавства, умов виданих документів дозвільного характеру, норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки, з фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, обліку та контролю ядерних матеріалів та інших джерел іонізуючого випромінювання, якщо ці порушення завдали або могли завдати шкоди здоров'ю людей чи навколишньому природному середовищу, органом державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки може бути накладено штрафи. Розміри штрафів встановлюються законом.

(стаття 82 у редакції Закону України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

Стаття 83. Відповідальність організацій та осіб, які здійснюють державну експертизу ядерної та радіаційної безпеки

Організації та особи, які здійснюють державну, включаючи екологічну, експертизу проектів ядерних установок, джерел іонізуючого випромінювання, несуть відповідальність за шкоду (крім цивільної відповідальності за ядерну шкоду), спричинену некомпетентними або необгрунтованими висновками, згідно з законом.

(стаття 83 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 16.10.2012 р. N 5460-VI)

РОЗДІЛ XV

ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ ЯДЕРНИХ УСТАНОВОК, ОБЛАДНАННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ, ЯДЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ, ДЖЕРЕЛ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ, СПЕЦІАЛЬНИХ НЕЯДЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ПОСЛУГ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ

Стаття 84. Загальні принципи здійснення експорту та імпорту ядерних установок, обладнання, технологій, ядерних матеріалів, джерел іонізуючого випромінювання, спеціальних неядерних матеріалів та послуг

Експорт та імпорт ядерних установок, обладнання, технологій, ядерних матеріалів (у тому числі свіжого та відпрацьованого реакторного палива), джерел іонізуючого випромінювання, спеціальних неядерних матеріалів,

що використовуються для виробництва ядерних матеріалів і джерел іонізуючого випромінювання та послуг, включає передачу, продаж і закупівлю у комерційних цілях та передачу у некомерційних цілях (для демонстрації на виставках, проведення спільних робіт тощо) і здійснюється згідно з законодавством України та міжнародними договорами, учасником яких є Україна.

Стаття 85. Умови здійснення експорту та імпорту ядерних установок, обладнання, технологій, ядерних матеріалів, спеціальних неядерних матеріалів та послуг
Експорт та імпорт ядерних установок, обладнання, технологій, ядерних матеріалів, спеціальних неядерних матеріалів та послуг здійснюється у порядку, який встановлюється законодавством України.

Стаття 86. Умови здійснення експорту та імпорту джерел іонізуючого випромінювання
Експорт та імпорт джерел іонізуючого випромінювання та виробів на їх основі здійснюється у порядку, який встановлюється Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ XVI МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ

Стаття 87. Міжнародні договори України у сфері використання ядерної енергії
Україна встановлює як двосторонні, так і багатосторонні зв'язки з іншими державами з метою мирного використання ядерної енергії. Україна приєднується до вже діючих, а також укладає нові міжнародні договори з урахуванням власних інтересів та можливостей, а також з метою розвитку та зміцнення міжнародного режиму безпеки мирного використання ядерної енергії.

Якщо міжнародним договором, учасником якого є Україна, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачено ядерним законодавством України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 88. Участь у діяльності міжнародних організацій
Україна бере участь у діяльності міжнародних організацій, що здійснюють діяльність у сфері використання ядерної енергії.

РОЗДІЛ XVII ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 89. Чинність дозволів, виданих до прийняття цього Закону
Дозволи на діяльність у сфері використання ядерної енергії, які діяли на території України до прийняття цього Закону, припиняють свою дію не пізніше як через п'ять років після набрання ним чинності. Протягом зазначеного періоду юридичні та фізичні особи, що здійснюють діяльність у сфері використання ядерної енергії, зобов'язані переоформити дозвіл відповідно до цього Закону.

Стаття 90. Сфера застосування цього Закону
Всі вимоги Закону застосовуються щодо будь-якого ядерного інциденту, що може статися на території України, після набрання цим Законом чинності.

Президент України

Л. КУЧМА

**м. Київ
8 лютого 1995 року
N 39/95-ВР**